

Εκπαίδευση σε Δράση

Αυτό το έγγραφο είναι η σύνθεση του προγράμματος Εκπαίδευση σε δράση που σχεδιάστηκε και πραγματοποιήθηκε σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο (σε 6 ευρωπαϊκές χώρες: Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία και Ρουμανία) και είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για τους εκπαιδευτές και μια πρόταση για τους θεσμικούς φορείς. Το πρόγραμμα Εκπαίδευση σε Δράση στοχεύει στην προώθηση μιας διαδικασίας μάθησης μέσω της εμπειρίας, της πρακτικής και της συμμετοχής των ομάδων στόχων του έργου σε εγχειρήματα Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας. Είναι το δεύτερο παραδοτέο που προέκυψε από το έργο *“Strengthening VET trainers’ competences and skills”* (Σεπτ. 2019 – Αυγ. 2021), που χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα the Erasmus+.

Τελική Έκδοση

Φεβρουάριος 2021

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Συντονισμός και Έκδοση:

Soana Tortora και Chiara Bonifazi (Solidarius – Ιταλία)

Συν-συγγραφείς:

Soana Tortora και Chiara Bonifazi (Solidarius – Ιταλία)

Sofia Mora και Sofia Pereira (APDES – Πορτογαλία)

Mihaela Vetan (CRIES – Ρουμανία)

Josette Combes και Bruno Lasnier (MES – Γαλλία)

Laura Aufrère και Jason Nardi (RIPESS Europe)

Georgia Bekridaki και Elena Tzamouranou (DOCK – Ελλάδα)

Günther Lorenz (TechNet – Γερμανία)

Αυτό το έγγραφο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του έργου “ΚΑΛΟ Ε.Ε.Κ.2 - Ενδυναμώνοντας τις δεξιότητες και ικανότητες Ε.Ε.Κ. εκπαιδευτών” (Αριθμός έγκρισης 2018-1-PT0-KA202-047501)

Η πρόσβαση σε αυτό το κείμενο είναι ελεύθερη. Μετά την ολοκλήρωσή του, θα βρίσκεται διαθέσιμο στην Πλατφόρμα του Erasmus+

["http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/"](http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/)<http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/> - όπως, επίσης, στις ιστοσελίδες των συνδιαχειριστών του έργου.

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παραγωγή αυτής της δημοσίευσης δεν συνιστά και υποστήριξη του περιεχομένου, το οποίο αντανακλά μόνο τις απόψεις των συγγραφέων. Η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε τυχόν χρήση του περιεχομένου του παρόντος.

Εταίροι

www.apdes.pt

www.dock.zone

www.cries.ro

www.le-mes.org

www.ripesseu.net

www.solidariusitalia.it

www.technet-berlin.de

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

0. Εισαγωγή	4
1. Εκπαίδευση σε δράση για εκπαιδευτές Ε.Ε.Κ.	6
1.1 Διακρατική εκπαίδευση	9
– Τίτλος	
– Διάρκεια	
– Γενικός σκοπός	
– Συγκεκριμένα μαθησιακά αποτελέσματα	
– Λέξεις κλειδιά	
– Περιεχόμενα	
1.2 Πιλοτικές εθνικές εκπαιδεύσεις	13
– Τίτλος	
– Διάρκεια	
– Γενικός σκοπός	
– Συγκεκριμένα μαθησιακά αποτελέσματα	
– Λέξεις κλειδιά	
– Περιεχόμενα	
1.3 Διακρατική συμμετοχική εκπαίδευση	20
– Τίτλος	
– Διάρκεια	
– Γενικός σκοπός	
– Συγκεκριμένα μαθησιακά αποτελέσματα	
– Λέξεις κλειδιά	
– Περιεχόμενα	
2. Μεθοδολογική προσέγγιση	24
2.1 Συμβουλές προς εκπαιδευτές	29
3. Πηγές εμπλουτισμού	31

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

A. Εκπαιδευτικό συμβόλαιο	34
B. Ερωτηματολόγιο σχετικά με τις περιοχές πειραματισμού	35
Γ. Προτεινόμενο πλάνο για μια διακρατική εκπαίδευση 5 ημερών	36

0. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το κείμενο αποτελεί το βασικό προϊόν της εργασίας που πραγματοποίησαν οι εταίροι στο πλαίσιο του προγράμματος Κ.ΑΛ.Ο Ε.Ε.Κ.2 “Ενδυναμώνοντας τις δεξιότητες και ικανότητες των εκπαιδευτών της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας”.

Τι είναι Κοινωνική Αλληλέγγυα Οικονομία;

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία (Κ.ΑΛ.Ο) είναι ένας τρόπος ικανοποίησης των ανθρώπινων αναγκών μέσα από οικονομικές δραστηριότητες -όπως είναι η παραγωγή και η ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών- που ενδυναμώνει τις αξίες της κοινωνικής δικαιοσύνης, της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, του συνεργατισμού, της αμοιβαιότητας και της δημοκρατίας.

Η Κ.ΑΛ.Ο στοχεύει σε μια διαφορετική οικονομία από την επικρατούσα, η οποία είναι προσανατολισμένη προς το κέρδος. Περιλαμβάνει οργανισμούς οι οποίοι στοχεύουν περισσότερο στις πολιτισμικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές αξίες παρά στην αναζήτηση οικονομικού κέρδους και ανάπτυξης. Εκφράζεται μέσα από μία πληθώρα δικτυώσεων από οργανώσεις βάσης, οργανισμών της κοινωνίας των πολιτών, , πλατφόρμες παραγωγών - καταναλωτών, συνεργατικών και κοινωνικών επιχειρήσεων και συνεργατικών δημόσιων ιδρυμάτων.¹

Η Κ.ΑΛ.Ο εφαρμόζεται ήδη σε χιλιάδες πρωτοβουλίες πολιτών, δράσεις αλληλεγγύης και συνεργατικά δίκτυα σε όλη την Ευρώπη και σε πλήθος χωρών στον κόσμο. Αναδεικνύεται με γοργούς ρυθμούς ως ένα δυναμικό και υποσχόμενο κοινωνικο-οικονομικό μοντέλο.

Ο κύριος σκοπός του προγράμματος είναι η προώθηση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στην Ευρώπη στο επίπεδο της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ), προωθώντας και εισάγοντας το αντικείμενο και τις μεθόδους της Κ.ΑΛ.Ο σε περιγράμματα ΕΕΚ.

Το κείμενο αυτό αποτελεί τη σύνθεση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος που σχεδιάστηκε, ολοκληρώθηκε και φιλοδοξεί να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο και για άλλους εκπαιδευτές, αλλά και μια πρόταση προς θεσμικούς φορείς σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

---

¹ Ανακτήθηκε από RIPESS (2015). Παγκόσμιο Όραμα για μια Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία Συγκρίσεις και Διαφορές στις Αντιλήψεις, τους Ορισμούς και το Πλαίσιο. Διαθέσιμο στο: <http://www.ripest.org/wp-content/uploads/2015/02/RIPESS-Global-Vision-EN.pdf>

Ποιοι ανέπτυξαν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα;

Αυτό το πρόγραμμα αποτελεί το δεύτερο παραδοτέο της συνεργατικής δουλειάς έξι οργανώσεων από διαφορετικές ευρωπαϊκές χώρες και ενός ευρωπαϊκού δικτύου, στο πλαίσιο του προγράμματος "ΚΑΛΟ Ε.Ε.Κ.2 - Ενδυναμώνοντας τις δεξιότητες και ικανότητες Ε.Ε.Κ. εκπαιδευτών" (Σεπτέμβριος 2018 – Αύγουστος 2021), το οποίο συγχρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το έργο αποτελεί τη συνέχεια του προηγούμενου προγράμματος με την ονομασία "*Social and Solidarity Economy in Europe: affirming a new paradigm through IVET curricula innovation*" (Σεπτέμβριος 2016 – Αύγουστος 2018), το οποίο επίσης συγχρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σε ποιον απευθύνεται το πρόγραμμα Εκπαίδευση σε Δράση;

Το εν λόγω πρόγραμμα εκπαίδευσης είναι ένα εργαλείο για εκπαιδευτές ΕΕΚ και εκπαιδευτές από οργανώσεις Κ.ΑΛΟ. Στόχος του είναι να δημιουργήσει ένα μάθημα εκπαίδευσης σε δράση, το οποίο θα δίνει ερεθίσματα και θα υποστηρίζει τους εκπαιδευτές στη δουλειά τους. Μπορεί, επίσης, να λειτουργήσει και ως σημείο αναφοράς για άλλους επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικά επίπεδα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και ευρύτερα του εκπαιδευτικού συστήματος, οι οποίοι ενδιαφέρονται για το πεδίο της Κ.ΑΛΟ.

Επιπλέον, το μάθημα είναι χρήσιμο για ανθρώπους και οργανώσεις που εργάζονται στο πεδίο της Κ.ΑΛΟ και ενδιαφέρονται να αναπτύξουν προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης προωθώντας αρχές και αξίες της Κ.ΑΛΟ.

Γιατί αναπτύξαμε αυτό το εκπαιδευτικό μάθημα;

Πιστεύουμε ότι είναι καθοριστικής σημασίας να επενδύσουμε στην εκπαίδευση και κατάρτιση των μελλοντικών γενεών, ώστε οι νέοι να είναι οι αυριανοί πολίτες, οι οποίοι θα αναπτύξουν την επαγγελματική τους δραστηριότητα με μια πιο κριτική ματιά στο παρόν οικονομικό σύστημα και με ταυτόχρονα ισχυρή οικολογική και κοινωνική αντίληψη. Επιπρόσθετα, η χαρτογράφηση που παρουσιάζεται στο πρώτο παραδοτέο του τρέχοντος έργου (Ο1), έδειξε ότι υπάρχει έλλειμμα ΕΕΚ προγραμμάτων επικεντρωμένων στην Κ.ΑΛΟ και, κυρίως, στην ενσωμάτωση περιεχομένων και μεθοδολογιών της Κ.ΑΛΟ σε περιγράμματα ΕΕΚ.

Σε αυτό το πλαίσιο, το έργο μέσα από εκπαιδευτικά και επαγγελματικά μαθήματα, φιλοδοξεί να προωθήσει συζητήσεις και πρακτικές γύρω από εναλλακτικά κοινωνικο-οικονομικά μοντέλα και παραδείγματα, με πρώτο και κύριο αυτό της Κ.ΑΛΟ.

Το μάθημα Εκπαίδευση σε Δράση, απευθυνόμενο σε εκπαιδευτές ΕΕΚ ή/και εκπαιδευτές Κ.ΑΛ.Ο, είναι σχεδιασμένο με μια μαθησιακή διαδικασία βασισμένη σε συγκεκριμένες εμπειρίες και παραδείγματα. Επιτρέπει έτσι στο κοινό-στόχο (εκπαιδευτές ΕΕΚ) να έρθει σε άμεση επαφή με πρωτοβουλίες της Κ.ΑΛ.Ο, διευκολύνοντας και εμβαθύνοντας την κατανόηση του τοπικού πλαισίου μέσα στο οποίο αναπτύσσονται.

Ποιες είναι οι μελλοντικές ενέργειες;

Αυτό το πιλοτικό πρόγραμμα εκπαίδευσης και κατάρτισης πρέπει να ιδωθεί ως το σημείο εκκίνησης σε μια πορεία ενεργοποίησης ολόκληρου του φάσματος των εμπλεκόμενων στο σύστημα της Κ.ΑΛ.Ο και της ΕΕΚ, με στόχο να προωθήσει μια στρατηγική συνηγορίας για:

- την ενσωμάτωση αυτών των καινοτόμων θεματικών και προσεγγίσεων στα εκπαιδευτικά περιγράμματα ΕΕΚ.
- την αναγνώριση και πιστοποίηση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων των εκπαιδευτών ΕΕΚ στο πεδίο της Κ.ΑΛ.Ο.
- την επίτευξη της ορατότητας των θεματικών και προσεγγίσεων της Κ.ΑΛ.Ο σε εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές που αφορούν την επαγγελματική κατάρτιση.
- την αναγνώριση της Κ.ΑΛ.Ο ως φορέα για την κοινωνική και οικονομική αλλαγή.
- την προώθηση πρωτοβουλιών για τη διάδοση της Κ.ΑΛ.Ο στην ΕΕΚ.

1 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΕ ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ ΕΕΚ ²

Το περιεχόμενο του πρώτου παραδοτέου του έργου (Ο1. "Χαρτογράφηση των δεξιοτήτων των Εκπαιδευτών Ε.Ε.Κ. και των υφιστάμενων προγραμμάτων κατάρτισης ΚΑΛΟ") αναπτύχθηκε σε τρεις ενότητες. Η πρώτη με τίτλο: "Προσεγγίσεις στις κύριες έννοιες της ΚΑΛΟ, της Ε.Ε.Κ., των δεξιοτήτων και ικανοτήτων", η δεύτερη: "Δεξιότητες και ικανότητες που απαιτούνται για την ΚΑΛΟ: τα υπάρχοντα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στην ΚΑΛΟ σε κάθε χώρα", ενώ στην τρίτη ενότητα ολοκληρώθηκε, μέσα από έρευνα πεδίου, η χαρτογράφηση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων της ΕΕΚ.

Το αποτέλεσμα της χαρτογράφησης έδειξε τόσο τις γενικές όσο και τις ειδικές

---

² Για πιο αναλυτικές πληροφορίες (με εργαλεία εκπαίδευσης και μεθοδολογίες που χρησιμοποιούνται) σχετικά με το πώς αναπτύχθηκε το μάθημα της εκπαίδευσης κατά τη διάρκεια του έργου: http://www.socioeco.org/bdf_dossier-54_en.html

ικανότητες που απαιτούνται για τους εκπαιδευτές ΕΕΚ, όπως και ποιες από αυτές μπορούν να εφαρμοστούν για τη διάδοση της Κ.ΑΛ.Ο.

Το μάθημα Εκπαίδευση σε Δράση (Ο2) έχει, λοιπόν, ως αποστολή τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των σχετικών απαντήσεων στις απαιτήσεις της εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Το Ο2 ονομάστηκε *Εκπαίδευση σε Δράση* γιατί ένας από τους στόχους του είναι να προωθήσει μια μαθησιακή διαδικασία μέσα από παραδείγματα της πραγματικής ζωής και μέσα από εφαρμοσμένες πρακτικές, συμπεριλαμβάνοντας και εμπλέκοντας το κοινό-στόχος (εκπαιδευτές ΕΕΚ και εκπαιδευτές από οργανώσεις Κ.ΑΛ.Ο) σε τοπικές εμπειρίες και πρωτοβουλίες της Κ.ΑΛ.Ο για να αποκτήσει με αυτό τον τρόπο καλύτερη κατανόηση των φορέων Κ.ΑΛ.Ο ανάλογα με τον τόπο στον οποίο εμφανίζονται.

Είναι **μια ολοκληρωμένη διαδικασία** με τρία εκπαιδευτικά ορόσημα:

1. Μια διακρατική πιλοτική εκπαίδευση C1 (5 ημέρες)
2. Εθνικές πιλοτικές εκπαιδεύσεις: Εκπαιδευτικές συναντήσεις C2 ως C16 (8 ημέρες)
3. Μια διακρατική συμμετοχική εκπαίδευση C17 (5 ημέρες)

Γενικοί στόχοι του μαθήματος Εκπαίδευση σε Δράση

- Να εγγυηθεί την ενσωμάτωση των περιεχομένων και μεθοδολογιών της Κ.ΑΛ.Ο στην ΕΕΚ επιτρέποντας σε ΕΕΚ εκπαιδευτές (και εκπαιδευτές από οργανώσεις Κ.ΑΛ.Ο) να πάρουν μέρος σε ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης σε δράση για να αποκτήσουν μια συνολική και καινοτόμα προσέγγιση της Κ.ΑΛ.Ο.
- Να ανταποκριθεί στις ανάγκες της Κ.ΑΛ.Ο μέσα από την καινοτομία στα εκπαιδευτικά περιγράμματα της ΕΕΚ.
- Να αναπτύξει μια κοινότητα εκπαίδευσης (εκπαιδευτές, εκπαιδευόμενοι, τοπικοί φορείς κ.α.) που θα εμπνέει και θα εμπνέεται από το ολοκληρωμένο πρόγραμμα Εκπαίδευσης σε Δράση.
- Να αναπτύξει ικανότητες και γνώσεις οργάνωσης μέσα από επιτόπιες επισκέψεις των εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων που συμμετέχουν στο σύστημα της ΕΕΚ, σε οργανώσεις της Κ.ΑΛ.Ο
- Να αναπτύξει ικανότητες προώθησης συνεργειών και δικτύωσης ανάμεσα σε φορείς της ΕΕΚ και της Κ.ΑΛ.Ο, συμπεριλαμβανομένων ευκαιριών μάθησης πρακτικών ασκήσεων και πρακτικών ασκήσεων για μαθητές.

Γενική δομή του μαθήματος Εκπαίδευση σε Δράση

Για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων, είναι σημαντικό κάθε βήμα του μαθήματος Εκπαίδευσης σε Δράση να είναι καλά οργανωμένο και ο σχεδιασμός να διασφαλίζει τη συνέπεια και συνοχή των περιεχομένων και των

εκπαιδευτικών μεθοδολογιών (βλ. κεφάλαιο 2.)

Κατά τον σχεδιασμό κάθε φάσης της εκπαίδευσης, είναι σημαντικό να λαμβάνουμε υπόψη τα εξής βήματα:

ΒΗΜΑ 0 - Φάση προετοιμασίας η οποία περιλαμβάνει την επιλογή συμμετεχόντων και εκπαιδευτών, στη βάση των απαιτούμενων ικανοτήτων.

ΒΗΜΑ 1 - Φάση αξιολόγησης των εκπαιδευτικών αναγκών που εστιάζει στις ανάγκες, τις προσδοκίες και τα κίνητρα των συμμετεχόντων.

ΒΗΜΑ 2 - Ορισμός των στόχων και περιεχομένων της εκπαίδευσης στη βάση της ανάλυσης αναγκών.

ΒΗΜΑ 3 - Συνδημιουργία εκπαιδευτικού συμβολαίου³, μέσω του οποίου όλοι οι συμμετέχοντες είναι συνυπεύθυνοι για όλη την διαδικασία που θα λάβει χώρα

ΒΗΜΑ 4 - Συνδημιουργία εκπαιδευτικών εργαλείων και μεθοδολογιών με στόχο την ενεργοποίηση γνωστικών, σωματικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων.

ΒΗΜΑ 5 - Αξιολόγηση. Κατά τη διάρκεια του εκπαιδευτικού να προβλέπονται συγκεκριμένες χρονικές στιγμές αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης, καθώς και μια τελική.

Άλλες αναγκαίες δράσεις

Η δημιουργία μιας πλατφόρμας *e-learning* ως κοινού εργαλείου που λειτουργεί συμπληρωματικά στην όλη διαδικασία του μαθήματος Εκπαίδευση σε Δράση. Θα δημιουργηθούν:

➤ ένας κοινός φάκελος στην πλατφόρμα, με όλα τα υλικά του έργου κι άλλες εκπαιδευτικές πηγές στα αγγλικά.

➤ αρχεία των εκπαιδεύσεων σε εθνικό επίπεδο, τα οποία κάθε εταίρος θα αξιοποιεί, ανάλογα με τις ανάγκες του, σε δράσεις όπως:

- Συγκέντρωση υλικών και βιβλιογραφικών πηγών
- Προτάσεις για ασκήσεις και εκπαιδευτικές δραστηριότητες
- Εμπλουτισμός των εκπαιδεύσεων μέσω φόρουμ, συζητήσεων, οπτικού και ακουστικού υλικού.
- Δημιουργία (μετά την εμπειρία του εκπαιδευτικού μαθήματος) ενός κοινού εικονικού χώρου για τον διαμοιρασμό εργαλείων, περιεχομένων

---

³ Παράδειγμα εκπαιδευτικού συμβολαίου είναι διαθέσιμο στο Παράρτημα Α στη σελ. 28

και εμπειριών εντός της διακρατικής εκπαιδευτικής κοινότητας προώθησή του και σε άλλους ενδιαφερόμενους εκπαιδευτές και διάδοση των αποτελεσμάτων του έργου. Θα χρησιμοποιηθούν δύο διαφορετικά εργαλεία. Αναλυτικότερα:

- Όλα τα υλικά που θα δημιουργηθούν κατά τη διάρκεια του έργου θα φιλοξενηθούν στην πλατφόρμα ΚΑΛΟ socio-eco.org, με ορθή ταξινόμηση για εύκολη πλοήγηση.
- Ένα forum βασισμένο στην πλατφόρμα Loomio είναι έτοιμο να υποστηρίξει την κοινότητα εκπαίδευσης μέσα από την ανταλλαγή και τον ανοιχτό διάλογο για εκπαιδευτικά ζητήματα που προκύπτουν.

1.1 ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η πρώτη διακρατική εκπαίδευση (C1) σκοπεύει στη δημιουργία κοινού λεξιλογίου, εργαλείων και μεθοδολογιών ανάμεσα σε εκπαιδευτές προερχόμενους από διαφορετικές χώρες, οι οποίοι στη συνέχεια θα οργανώσουν τις αντίστοιχες εκπαιδευτικές δραστηριότητες σε εθνικό επίπεδο. Σε αυτή την εκπαιδευτική φάση, θα συμμετέχουν δύο εκπαιδευτές ως εκπαιδευόμενοι από τη χώρα κάθε εταίρου, θα επιβεβαιωθούν η δομή και τα περιεχόμενα της εκπαίδευσης σε σχέση με τις θεματικές της Κ.ΑΛ.Ο, με έμφαση στην πολυπλοκότητα των διαφορετικών περιγραμμάτων ΕΕΚ και του προφίλ κάθε εκπαιδευτή.

Για τον σχεδιασμό της πρώτης αυτής διακρατικής ενότητας διαμόρφωσης **"κοινού οράματος και μεθοδολογίας"**, είναι απαραίτητη η όσο το δυνατόν καλύτερη κατανόηση του εθνικού περιβάλλοντος, εντός του οποίου θα πραγματοποιηθούν οι πειραματισμοί, όπως και των εκπαιδευόμενων που θα λάβουν μέρος στο πρόγραμμα. Για παράδειγμα, είναι σημαντικό να γνωρίζουμε εάν οι εκπαιδευτές που θα συμμετέχουν στην κατάρτιση εργάζονται με νέους ανθρώπους, με ανθρώπους από ευπαθείς ομάδες ή άνεργους ενήλικες, όπως και ποιοι τομείς (μεταποίηση, τουρισμός, τροφοδοσία, προσωπικές υπηρεσίες...) είναι οι πιο ανεπτυγμένοι στις περιοχές τους.

Για αυτόν τον σκοπό δημιουργήθηκε ένα σύντομο ερωτηματολόγιο⁴ στο οποίο οι εταίροι περιέγραψαν συγκεκριμένα τις περιοχές πειραματισμού (ενδιαφερόμενα μέρη, η πραγματικότητα της Κ.ΑΛ.Ο, ο τύπος της ΕΕΚ κ.α).

---

⁴ Το ερωτηματολόγιο είναι διαθέσιμο στο παράρτημα Β στη σελ. 29.

ΤΙΤΛΟΣ	Σχεδιασμός από κοινού μιας εμπειρίας Εκπαίδευσης σε Δράση με εκπαιδευτές ΕΕΚ που συμμετέχουν στην Κ.ΑΛ.Ο, σε διεθνές επίπεδο
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	5 ημέρες (14-18 Οκτωβρίου 2019) ⁵
ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ	- Η δημιουργία ενός μαθήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης στο πεδίο της ΚΑΛΟ, με στόχο τη συμβολή στη δημιουργία μιας πιο ολοκληρωμένης και συμπεριληπτικής εκπαιδευτικής και επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτών ΕΕΚ και ΚΑΛΟ. - Να διευκολυνθεί η ενσωμάτωση των καινοτόμων περιεχομένων και μεθοδολογιών της ΚΑΛΟ στα περιγράμματα της ΕΕΚ, σε διεθνές και εθνικό επίπεδο. - Η ανταλλαγή οραμάτων, σκοπών, μεθοδολογιών και λέξεων κλειδίων σε διακρατικό πλαίσιο, έτσι ώστε η πιλοτική κατάρτιση των εκπαιδευτών ΕΕΚ σε θέματα ΚΑΛΟ να μπορεί να αναπαραχθεί σε κάθε χώρα, με στόχο τη βιώσιμη τοπική ανάπτυξη. - Η συνδημιουργία μιας κοινής δομής για τις εθνικές πιλοτικές εκπαιδεύσεις.
ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	- Η κατανόηση της μεθοδολογίας της έρευνας σε δράση και η χρήση της στον σχεδιασμό μαθημάτων εκπαίδευσης σε δράση. - Γνωριμία με τη χρήση εκπαιδευτικών μεθοδολογιών σε συμφωνία με τις αρχές και τις αξίες της ΚΑΛΟ - Η αναγνώριση των απαιτούμενων δεξιοτήτων για την ενσωμάτωση της ΚΑΛΟ σε περιγράμματα ΕΕΚ. - Η επίγνωση του ρόλου που η ΕΕΚ μπορεί να παίξει για τη μετάβαση από το κυρίαρχο οικονομικό μοντέλο στην ΚΑΛΟ. - Η ανάπτυξη μιας κριτικής προσέγγισης των ικανοτήτων, η αναζήτηση εξατομικευμένων ικανοτήτων εντός του κοινωνικού πλαισίου κι εντός των συλλογικών ικανοτήτων. - Η απόκτηση αναβαθμισμένων ψηφιακών ικανοτήτων με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων.
ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ	– Κοινωνική Αλληλέγγυα Οικονομία και φορείς ΚΑΛΟ – Κοινωνική επιχείρηση – Κοινωνική επιχειρηματικότητα – Δημοκρατική διοίκηση – Εργατική αυτοδιαχείριση – Τοπική ανάπτυξη και βιωσιμότητα – Κυκλώματα ΚΑΛΟ: εφοδιασμός και διανομή σε δίκτυα ΚΑΛΟ – Ηθικοί και Αλληλέγγυοι πόροι

⁵ Το προτεινόμενο πλάνο της διακρατικής εκπαίδευσης 5 ημερών είναι διαθέσιμο στο παράρτημα Γ στη σελ. 30.

	– Χρηματοοικονομικοί και μη πόροι – Προσέγγιση ικανοτήτων – Μεθοδολογία της έρευνας σε δράση – Μέλλον της εργασίας – Συνεργατική και συμμετοχική μάθηση – Περιγράμματα ΕΕΚ – Γνωστικές, συναισθηματικές και βουλητικές ικανότητες
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	1. Κοινή γλώσσα και έννοιες για ένα κοινό όραμα: οι διαφορές ανάμεσα στην ΚΑΛΟ και το κυρίαρχο οικονομικό μοντέλο, σε επίπεδο: - Αρχών και Αξιών - Διοίκησης - Χρηματοοικονομικών και πόρων 2. Ο ρόλος της ΚΑΛΟ και της ΕΕΚ στην προοπτική βιώσιμης και αλληλέγγυας τοπικής ανάπτυξης: το μέλλον της εργασίας στον καιρό της κρίσης (οικονομικής, κοινωνικής, περιβαλλοντικής και πολιτισμικής) και των μεγάλων τεχνολογικών προκλήσεων. 3. Βασικές ικανότητες και τεχνικές δεξιότητες σε περιγράμματα ΕΕΚ σε σχέση με τις ανάγκες της ΚΑΛΟ: γνωστικές, συναισθηματικές και βουλητικές ικανότητες. 4. Έρευνα σε δράση σε μάθημα εκπαίδευσης σε δράση (ανάλυση περιεχομένου, συμμετοχικές μεθοδολογίες εμπλοκή των τοπικών φορέων και κινητοποίησή τους ώστε να προωθηθεί η κοινωνία των πολιτών και εκείνες οι διαδικασίες μετασχηματισμού προς μια βιώσιμη, τοπική ανάπτυξη). 5. Συνδημιουργία των εθνικών πιλοτικών εκπαιδευτικών δράσεων. (περιεχόμενα και μεθοδολογίες). 6. Η πλατφόρμα Moodle.

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ - Επιλέξτε προσεκτικά τους συμμετέχοντες αξιολογώντας τη διαθεσιμότητα του χρόνου τους και την ικανότητα ενεργής συμμετοχής σε μια εξελισσόμενη εκπαιδευτική κοινότητα. Δώστε τους πρόσβαση σε υλικό και τεκμηρίωση πριν και κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης μέσω της πλατφόρμας Moodle. Για το σκοπό αυτό, είναι σημαντικό να παρουσιάσετε και να βελτιώσετε το εργαλείο της πλατφόρμας Moodle από την πρώτη ημέρα της εκπαίδευσης.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ –

Είναι πολύ σημαντικό όλοι οι συμμετέχοντες (εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενοι) να συνεισφέρουν στην δημιουργία ενός θετικού περιβάλλοντος μάθησης.

Θα ήταν, λοιπόν, χρήσιμο:

- ο χώρος διεξαγωγής να προσφέρει άνεση ακόμα και για εξωτερικές δραστηριότητες
- να ορίσετε από κοινού στην αρχή, το μαθησιακό συμβόλαιο και να φροντίζετε την συνεχή τήρησή του και να είναι ξεκάθαρες οι αρχές της μη-βίαιης επικοινωνίας
- να υιοθετήσετε συμμετοχικές μεθοδολογίες
- δώσετε χρόνο για ανατροφοδότηση στο τέλος κάθε ημέρας
- Χρησιμοποιήστε και άλλους τρόπους επικοινωνίας εκτός από τον λεκτικό
- Οργανώστε στιγμές επιδοκιμασίας για ότι έχει επιτευχθεί.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - Βεβαιωθείτε ότι οι άνθρωποι ενισχύουν τις γνώσεις τους στην Κ.ΑΛ.Ο και στην Ε.Ε.Κ.: μπορεί να είναι χρήσιμο να τεθούν καθημερινοί στόχοι και να προχωρήσουν στην καθημερινή αξιολόγηση του επιτεύγματός τους.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΥΣ - Είναι θεμελιώδες να επιλέξετε μια προσέγγιση από τα κάτω προς τα πάνω στην κατάρτιση και να αφιερώσετε χρόνο για να σχεδιάσετε προγράμματα κατάρτισης και περιεχόμενο μαζί με τους εκπαιδευόμενους ξεκινώντας από τις δικές τους εμπειρίες. Να θυμάστε πάντα ότι ο εκπαιδευτής πρέπει να είναι διευκολυντής και κατά τη διάρκεια συζητήσεων ή πρακτικών ασκήσεων, είναι σημαντικό να αφιερώσετε χρόνο για προβληματισμό και να συνοψίσετε τα συμπεράσματα, τα διδάγματα και τα αποτελέσματα.

Στη συνέχεια, η χρήση της έννοιας και της μεθοδολογίας έρευνας-δράσης πρέπει να είναι σαφής στους εκπαιδευτές και τους εκπαιδευόμενους σε κάθε βήμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΠΕΔΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ - Οι

επιτόπιες επισκέψεις είναι πολύ σημαντικές για να διασφαλιστεί μια εμπειρική προσέγγιση στην εκπαίδευση. Είναι θεμελιώδες να τα επιλέξετε προσεκτικά σύμφωνα με τους στόχους του προγράμματος κατάρτισης και να μην κάνετε πάρα πολλά από αυτά.

Αντίθετα, συνιστάται να προσκαλέσετε διαφορετικούς εξωτερικούς παρατηρητές (τοπικοί φορείς από το χώρο της ΚΑΛΟ και της Ε.Ε.Κ., πολίτες, τοπικές αρχές, σχολεία) στην τάξη, δίνοντάς τους έναν ενεργό ρόλο στην εκπαίδευση.

1.2 ΠΙΛΟΤΙΚΕΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ

Οι **δέκα εθνικές πιλοτικές εκπαιδεύσεις** είναι οργανωμένες από κάθε εταίρο στη χώρα του, με την αξιοποίηση και προσαρμογή των περιεχομένων και μεθοδολογιών που αναδείχθηκαν κατά τη διάρκεια της διακρατικής πιλοτικής εκπαίδευσης. Αυτές τις εκπαιδευτικές συναντήσεις θα τις παρακολουθήσουν εκπαιδευτές τόσο από το σύστημα της ΕΕΚ όσο και από δίκτυα της Κ.ΑΛ.Ο (τουλάχιστον 4 για κάθε περιοχή πειραματισμού).

Τα αναγκαία εργαλεία θα προσφερθούν για να ενεργοποιηθεί η εκπαιδευτική διαδικασία στις διαφορετικές εθνικές και τοπικές συνθήκες.

ΤΙΤΛΟΣ	Εκπαιδευτές σε δράση: οδηγός εκπαίδευσης για μια καινοτόμα επαγγελματική εκπαίδευση προς μια βιώσιμη τοπική ανάπτυξη
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	8 ημέρες (Ιανουάριος 2020 – Ιούλιος 2020) ⁶
ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ	- Η εμπλοκή ΕΕΚ εκπαιδευτών από κάθε περιοχή πειραματισμού σε κάθε χώρα, έτσι ώστε: • να επικυρωθούν τα περιεχόμενα και η δομή του εκπαιδευτικού προγράμματος, • να συμμετάσχουν ενεργά στη διαδικασία της Εκπαίδευσης σε Δράση, παράγοντας περιεχόμενα και μεθοδολογίες για τα ΚΑΛΟ-ΕΕΚ προγράμματα. Ο δεύτερος στόχος είναι πολύ σημαντικός γιατί αντιπροσωπεύει το πιο καινοτόμο μέρος του έργου, σε ό,τι αφορά τις γνωστικές, βουλευτικές και μεθοδολογικές ικανότητες που οι ΕΕΚ εκπαιδευτές πρέπει να αναπτύξουν για να παρέχουν τη δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους τους να λειτουργήσουν εντός του πλαισίου της ΚΑΛΟ. Σε αυτή τη φάση θα είναι δυνατός ο πειραματισμός για τη συνδημιουργία διδακτικών εργαλείων προσαρμοσμένων στο εκάστοτε εθνικό πλαίσιο. - Να δοκιμαστεί, σε επιλεγμένες περιοχές των χωρών κάθε εταίρου, το πρόγραμμα εκπαίδευση-σε-δράση που συνδιαμορφώθηκε στη διακρατική εκπαίδευση. - Να αυξηθεί ο αριθμός ΕΕΚ και ΚΑΛΟ εκπαιδευτών που μπορούν να ενσωματώσουν περιεχόμενα και μεθοδολογίες ΚΑΛΟ σε περιγράμματα ΕΕΚ. - Να δημιουργηθούν ευκαιρίες ώστε οι πραγματικότητες της ΚΑΛΟ και της ΕΕΚ να συναντηθούν σε πειραματικά περιβάλλοντα και να δοθεί χώρος για εποικοδομητική κριτική και για διαδικασίες τοπικής ανάπτυξης (π.χ. πρακτική άσκηση για μαθητές σε πρωτοβουλίες της ΚΑΛΟ).

⁶ Κάποια από τα πλάνα των προτάσεων για μια εθνική εκπαιδευτική ενότητα 8 ημερών είναι διαθέσιμα στο παράρτημα Δ στη σελ. 31.

ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	- Να διευρυνθεί η γνώση των εκπαιδευτών ΕΕΚ τόσο σε σχέση με τον κόσμο της ΚΑΛΟ γενικά, όσο και σε σχέση με εμπειρίες που συναντούν στο πεδίο δραστηριότητάς τους. - Η ικανότητα αντίληψης και ανάλυσης του τοπικού πλαισίου και των διαφόρων ροών⁷ που το διαπερνούν. - Η ικανότητα αξιοποίησης των δυνατών συνδέσεων μεταξύ των διαφορετικών φορέων, με σκοπό να διευκολυνθεί η δικτύωσή τους και οι οικονομικές αλυσίδες να προσανατολιστούν σε μια τοπική και βιώσιμη ανάπτυξη. - Να μπορεί ο εκπαιδευτής να κατευθύνει εκπαιδευόμενους/ μαθητές/ μαθητευόμενους προς αξιοπρεπείς, δημιουργικές, συνεργατικές και συλλογικές μορφές εργασίας και επιχειρηματικότητας που υλοποιούνται υπό το πρίσμα της ΚΑΛΟ. - Η χρήση μεθοδολογιών εκπαίδευσης, σύμφωνα με τις αρχές και αξίες της ΚΑΛΟ. - Η γνώση της μεθοδολογίας της έρευνας-σε-δράση για να γίνουν τα περιγράμματα ΕΕΚ μαθήματα εκπαίδευσης-σε-δράση. - Η ανάπτυξη μιας κριτικής προσέγγισης στις ικανότητες, αναζητώντας για ατομικές ικανότητες μέσα στο κοινωνικό πλαίσιο και τις συλλογικές ικανότητες. - Η αναβάθμιση των ψηφιακών ικανοτήτων με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων.
ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ	– Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και Οργανώσεις Οικονομικής Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΚΑΛΟ) – Κοινωνική επιχείρηση – Κοινωνική / επιχειρηματικότητα – Δημοκρατική διοίκηση – Εργατική αυτοδιαχείριση – Τοπική ανάπτυξη και βιωσιμότητα – Κυκλώματα ΚΑΛΟ: αλυσίδες εφοδιασμού και διανομής σε δίκτυα ΚΑΛΟ – Ηθικοί και Αλληλέγγυοι πόροι – Οικονομικοί και μη-οικονομικοί πόροι – Προσέγγιση ικανοτήτων – Μεθοδολογία έρευνας σε δράση – Μέλλον της εργασίας – Συνεργατική και συμμετοχική μάθηση – Περιγράμματα ΕΕΚ – Γνωστικές, συναισθηματικές και βουλευτικές ικανότητες

⁷ Οι ροές είναι δυναμικές που διαχέονται σε κάθε περιοχή: φυσικές, πολιτισμικές και οικονομικές ροές. Για να μάθετε περισσότερα σχετικά με την αναδιοργάνωση ροών σε περιβάλλον ΚΑΛΟ http://solidarius.com.br/mance/biblioteca/solidarity_economy.pdf

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	1. Προφίλ εκπαιδευόμενων και αξιολόγηση ικανοτήτων 2. Μεθοδολογία έρευνας σε δράση και ανάλυση των περιοχών 3. Εξειδικευμένα περιεχόμενα ανεπτυγμένα σύμφωνα με το εκάστοτε εθνικό πλαίσιο

Στο ενδιάμεσο κάθε εκπαιδευτικής ενότητας, η εκπαίδευση και η κατάρτιση των ΕΕΚ εκπαιδευτών συνεχίζεται μέσα από την επαγγελματική τους δράση (ως τμήμα των ΕΕΚ μαθημάτων ή στο πλαίσιο των μαθημάτων ΚΑΛΟ).

Αυτό σημαίνει ότι οι εκπαιδευτές μπορούν να ελέγχουν, μέσα από την καθημερινή τους δραστηριότητα και σε διαφορετικά πλαίσια (χρησιμοποιώντας τη μεθοδολογία της έρευνας σε δράση και της εκπαίδευσης σε δράση), τα περιεχόμενα και τις μεθοδολογίες με τα οποία πειραματίστηκαν στις εκπαιδευτικές συναντήσεις στις οποίες συμμετείχαν, σε μια λογική δια βίου μάθησης.

Τα προγράμματα εκπαίδευσης (βλ. Παραρτήματα) έχουν σχεδιαστεί έτσι σε καθημερινούς στόχους, έτσι ώστε να διευκολύνεται η αναπαραγωγή τους σε διαφορετικά πλαίσια: θα είναι δυνατόν οι μέρες εκπαίδευσης να ολοκληρωθούν σε διαφορετικές συχνότητες (Για το πρόγραμμα των 8 ημερών: 4+4; 3+3+2 κοκ.)

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ - Η φάση επιλογής των συμμετεχόντων είναι ιδιαίτερα κρίσιμη για την αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης. Έτσι, είναι σημαντικό να επιλεγούν συμμετέχοντες που:

- Προέρχονται και από τα δύο πεδία (ΕΕΚ εκπαιδευτές και φορείς της ΚΑΛΟ) για μια ισορροπημένη προσέγγιση.
- Έχουν διαφορετικές εμπειρίες και υπόβαθρο: αυτό βοηθά στη δημιουργία μιας δυναμικής μαθησιακής κοινότητας που εμπλουτίζεται από την ποικιλία των αντιλήψεων και οπτικών που συνυπάρχουν στο εσωτερικό της.
- Έχουν ένα μίνιμουμ γνώσης και αφοσίωσης στις αρχές, τις αξίες και τις πρακτικές της ΚΑΛΟ
- Έχουν ισχυρό κίνητρο και ενδιαφέρον για τις αρχές και τις αξίες της ΚΑΛΟ
- Έχουν διάθεση να επερωτήσουν τον ρόλο τους ως εκπαιδευτές.
- Μπορούν να εγγυηθούν τη διαρκή συμμετοχή τους καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος.
- Εάν είναι δυνατόν, προτείνεται οι ΕΕΚ εκπαιδευτές να ανήκουν στο ίδιο επαγγελματικό εκπαιδευτικό κέντρο ή σχολείο, ώστε να είναι πιο πιθανό να εφαρμόσουν και να ακολουθήσουν, σε μια σταθερή και συλλογική βάση, την εκπαίδευση σε δράση με τους εκπαιδευόμενους.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Η φροντίδα –μια κεντρική έννοια στην ΚΑΛΟ που δίνει έμφαση στην αμοιβαία ευθύνη για δίκαιη συμμετοχή, ευημερία και αίσθημα ασφάλειας– είναι το βασικό συστατικό για την εκπαιδευτική κοινότητα που πρόκειται να συγκροτηθεί.

Η έννοια της φροντίδας θα πρέπει να διαπερνά κάθε στάδιο δημιουργίας της εκπαιδευτικής κοινότητας, γεγονός που μεταφράζεται σε συγκεκριμένες ενέργειες.

Όταν η εκπαίδευση είναι δια ζώσης, πρέπει να υπάρχει φροντίδα για θέματα όπως:

- Οι υλικοτεχνικές πτυχές (π.χ. η επιλογή του μέρους της εκπαίδευσης και των διαλειμμάτων ή η επιλογή προϊόντων κατανάλωσης από επιχειρήσεις ΚΑΛΟ).

- Η εξασφάλιση στιγμών χαλάρωσης και φιλικής συναναστροφής μεταξύ των συμμετεχόντων.
- Η χρήση εκπαιδευτικών μεθοδολογιών με μη λεκτικές μορφές επικοινωνίας (με τα χέρια, με το σώμα, με σχέδια κοκ) η ενίσχυση της χρήσης του σώματος.

Εάν η εκπαίδευση είναι εξ αποστάσεως, είναι σημαντικό να υπάρχει φροντίδα για:

- Τον περιορισμό του χρόνου μπροστά από την οθόνη.
- Την επιλογή των εκπαιδευτικών ψηφιακών εργαλείων⁸ έτσι ώστε όλοι οι συμμετέχοντες να μπορούν να τα χρησιμοποιήσουν και να έχουν πρόσβαση σε αυτά: εάν δεν τα γνωρίζουν από πριν, αφιερώστε χρόνο για να τα μάθουν όλοι κι έτσι να αντιμετωπιστεί ο κίνδυνος ψηφιακού διαχωρισμού.
- Να επιλέγονται ψηφιακά εργαλεία που επιτρέπουν μια ποικιλία ενεργειών: διαμοιρασμό υλικού, διαφορετικά κανάλια επικοινωνίας (chat, φόρουμ), καταγραφή, δημιουργία δωματίων κτλ.
- Να τηρείται το χρονοδιάγραμμα.
- Να γίνονται τα απαραίτητα διαλείμματα.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Επιβεβαιώστε ότι οι άνθρωποι ενισχύουν τις γνώσεις τους στην ΚΑΛΟ και την ΕΕΚ, όπως και ότι οι συμμετέχοντες έχουν κατανοήσει τη δυναμική της συνάντησης ΚΑΛΟ-ΕΕΚ στο ευρύτερο πλαίσιο της τοπικής ανάπτυξης συμπεριλαμβανομένης της οπτικής για βιώσιμη ανάπτυξη. Γι' αυτό θα ήταν χρήσιμο:

- Να ξεκινήσετε από πραγματικά περιεχόμενα ΕΕΚ (προγράμματα, ενότητες διδασκαλίας, υλικά) και να τα αναλύσετε μέσα από την οπτική της ΚΑΛΟ, συγκρίνοντας τους εκπαιδευτικούς στόχους, τις λέξεις κλειδιά και τη γλώσσα που χρησιμοποιείται.
- Να διατηρείτε πάντα μια διαλεκτική προσέγγιση βασισμένη στη συζήτηση, έτσι ώστε οι αρχές και αξίες της ΚΑΛΟ να μην προσλαμβάνονται ως δόγμα.
- Να έχετε πάντα την ιδέα του “μετασχηματισμού” στον πυρήνα του προγράμματος εκπαίδευσης: οι εκπαιδευόμενοι που προετοιμάζονται για εκπαιδευτές πρέπει να έχουν συνδεθεί πρακτικά με την έννοια αυτή σε

---

⁸ Κάποια παραδείγματα συμμετοχικών ψηφιακών εργαλείων: Moodle Platform, Loomio (για ψηφοφορία), Slack (για άμεση επικοινωνία, Trello (για διαχείριση εργασιών), JamBoard (ως Πίνακας), Mentimeter, BigblueButton, Jitsi (για συνέδρια) κ.ά.

τέτοιο βαθμό που να μπορούν μελλοντικά να δημιουργήσουν ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα έχοντας πλήρη αντίληψη του ρόλου τους στη διαδικασία.

Θα πρέπει να παρέχονται πηγές στις εθνικές γλώσσες ώστε να υποβοηθάται η πρόσβαση των εκπαιδευτών σε υλικό και συγκεκριμένα στην περιγραφή και τις μαρτυρίες από πρωτοβουλίες ΚΑΛΟ. Οι πηγές αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν μια ποικιλία υποστηρικτικών υλικών: ταινίες, συνεντεύξεις και πόντκαστ. Εάν τέτοιες πηγές δεν υπάρχουν θα πρέπει να δημιουργηθούν και να προσφερθούν από την εκπαιδευτική κοινότητα, λαμβάνοντας υπόψη και κάποια παραδείγματα από άλλες χώρες που θα λειτουργήσουν ως πηγές έμπνευσης.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΥΣ Είναι εξόχως σημαντικό να επιλεγεί μια προσέγγιση εκπαίδευσης “από κάτω προς τα πάνω” και να αφιερωθεί χρόνος για να δημιουργήσετε εκπαιδευτικά προγράμματα και περιεχόμενα μαζί με τους εκπαιδευόμενους, ξεκινώντας από τις δικές τους εμπειρίες. Να θυμάστε ότι ένας εκπαιδευτής πρέπει να είναι συντονιστής και, κατά τη διάρκεια συζητήσεων ή των πρακτικών ασκήσεων, είναι σημαντικό να υπάρχει χρόνος για αναστοχασμό και ανακεφαλαίωση των συμπερασμάτων, των νέων γνώσεων και των αποτελεσμάτων.

Η μαθησιακή διαδικασία πρέπει να είναι δυναμική και προσανατολισμένη στη δράση. Για την επίτευξη αυτού του στόχου μπορεί να φανούν χρήσιμα τα παρακάτω:

- Να δίνεται, μεταξύ των ενοτήτων, χρόνος για να θέτουν οι συμμετέχοντες σε εφαρμογή τα περιεχόμενα της εκπαίδευσης, στο πλαίσιο της εργασιακής και προσωπικής τους ζωής.
- Να οριστούν τακτικές συναντήσεις για ανατροφοδότηση, στις οποίες οι συμμετέχοντες θα μπορούν να μοιραστούν τις εμπειρίες τους, μέσα από μία ομότιμη (peer-to-peer) λογική και να εκφράσουν τυχόν αμφιβολίες. Οι αμφιβολίες τους θα πρέπει να εκλαμβάνονται ως ένας από τους βασικούς στόχους της εκπαίδευσης και θα πρέπει να προσαρμόζονται στις διδακτικές διαδικασίες των εκπαιδευόμενων και των αναγκών τους.
- Να μοιράζεστε με τους εκπαιδευόμενους κοινούς και ξεκάθαρους στόχους είναι απαραίτητο για να είναι η επικοινωνία αποτελεσματική.
- Να παρέχεται χρόνος και χώρος σε συλλογικές, δημιουργικές διαδικασίες και πειραματισμούς.

Ενδεικτικά παραδείγματα:

- η δημιουργία ενός ανοιχτού χώρου (προγραμματίζοντας σχετικά τον διαθέσιμο χρόνο), ώστε στο πλαίσιο κάθε εκπαιδευτικής ενότητας να δημιουργούνται από κοινού τα περιεχόμενα της επόμενης ενότητας.

- να προσανατολίζεται η εκπαίδευση στη βάση της αρχικής ερώτησης των συμμετεχόντων: ενότητες, καλεσμένοι, επισκέψεις, μεθοδολογίες και περιεχόμενα να συνδέονται με κάθε ερώτηση.
- να εμπλέκονται οι συμμετέχοντες στη δημιουργία συλλογικών διδακτικών υλικών (με τη χρήση κοινών αρχείων.)

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΤΟΠΙΕΣ ΕΠΙΣΚΕΥΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ

Η σε βάθος ανάπτυξη μελετών για συγκεκριμένες περιπτώσεις (case studies) και η οργάνωση επιτόπιων επισκέψεων δίνουν στους εκπαιδευόμενους την ευκαιρία να γνωρίσουν ανθρώπους που, καθώς εμπλέκονται στην ΚΑΛΟ, θα μπορούν να τους μεταφέρουν, μέσα από την εμπειρία τους, μια διαφορετική οπτική. Έτσι, κατά την ανάπτυξη μιας μελέτης περίπτωσης, οι εκπαιδευόμενοι θα έχουν την ευκαιρία να την οργανώσουν με προσανατολισμό στο πλαίσιο της ΚΑΛΟ και να συνδέσουν την επιλογή τους με τα πραγματικά αποτελέσματά της.

Οι μελέτες περίπτωσης είναι ουσιώδες τμήμα της έρευνας σε δράση, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι την αντικαθιστούν: είναι ένα βασικό, γνωστικό εργαλείο για τη φάση της ανάλυσης περιεχομένου και για την εμπλοκή τοπικών φορέων και ενδιαφερόμενων μερών. Είναι ένα εργαλείο για έρευνα σε δράση και μπορεί να εμπλουτίσει τη διαδικασία, λειτουργώντας συμπληρωματικά με άλλες προσεγγίσεις.

Έτσι, είναι σημαντικό να δημιουργηθεί ένα κοινό εργαλείο για την οικοδόμηση και την ανάλυση τέτοιων μελετών, διακρίνοντας 3 επίπεδα ανάλυσης: δεδομένα/πληροφορία/ γνώση. Αυτά, κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης, θα αποτελέσουν τρία διαφορετικά βήματα και συγκεκριμένα τα εξής:

- 1) Τη δημιουργία ενός πλέγματος παρατήρησης, με την αναγνώριση των βασικών ερωτήσεων που πρέπει να απαντηθούν, σε σχέση και με τον επιθυμητό στόχο.
- 2) Τη συμπλήρωση του πλέγματος με πληροφορίες μέσα από έρευνα και επιτόπιες επισκέψεις σε οργανώσεις που έχουν επιλεγεί βάσει των εκπαιδευτικών στόχων.
- 3) Τη δημιουργία μιας μελέτης περίπτωσης, την αναδιοργάνωση της πληροφορίας, την αναγνώριση των σχέσεων μεταξύ τους και τον αναστοχασμό.

Σε αυτό το τελευταίο βήμα, φθάνοντας στο επίπεδο της γνώσης, θα μπορεί κανείς να αντιληφθεί μια εμπειρία υπό το πρίσμα των παραγόντων-αφηγητών (storytellers), να αναλύσει τις ανάγκες των διαφορετικών δικαιούχων και να αναγνωρίσει τις πιθανές λύσεις.

Εάν η εκπαίδευση είναι δια ζώσης:

- Η συμμετοχή σε μια πραγματική πρωτοβουλία της ΚΑΛΟ είναι ιδιαίτερα σημαντική. Λαμβανομένων υπόψη των τοπικών συνθηκών, θα πρέπει να οργανωθεί συζήτηση με τους εκπαιδευόμενους σχετικά με το κατά πόσο μπορεί και πρέπει να είναι εθελοντές, επισκέπτες-συμμετέχοντες καταναλωτές κοκ σε κάποιο φορέα
- Θα ήταν χρήσιμο να οργανωθεί ένα πειραματικό εργαστήριο.
- Οι εκπαιδευόμενοι θα μπορούσαν να πάρουν συνεντεύξεις από όσους εργάζονται στο πεδίο της ΕΕΚ και της ΚΑΛΟ.

Εάν η εκπαίδευση είναι εξ αποστάσεως, είναι σημαντικό:

- Κάθε εκπαιδευόμενος (ή ομάδες) να οργανώσει συνεντεύξεις με ανθρώπους που εργάζονται στο πεδίο της ΕΕΚ και της ΚΑΛΟ.
- Να προσκληθούν επισκέπτες (άλλοι εκπαιδευτές ή πρωτοβουλίες/συνεταιρισμοί της ΚΑΛΟ), να παρουσιάσουν οι εμπειρίες τους και να οργανωθούν συζητήσεις σχετικά με αυτές.

1.3 ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Στόχος της **διακρατικής συμμετοχικής εκπαίδευσης** είναι να παράσχει τον τελικό έλεγχο και την επικύρωση του μαθήματος Εκπαίδευση σε Δράση (Ο2).

Με την ενεργό συμμετοχή ενός εκπαιδευτή ΕΕΚ (ως μαθητευόμενου) από κάθε περιοχή πειραματισμού, ο οποίος έχει ήδη λάβει τη σχετική εκπαίδευση σε εθνικό επίπεδο, θα είναι δυνατό να αξιολογηθεί το μάθημα συνολικά, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων κάθε εθνικής πραγματικότητας.

ΤΙΤΛΟΣ	Ανταλλαγή μεταξύ των εκπαιδευτών: Αμοιβαία ανταλλαγή εμπειριών, μεθοδολογίες και προτάσεις για μια έγκυρη πρόταση Εκπαίδευσης σε Δράση
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	5 μέρες (9 -13 Νοεμβρίου 2020) ⁹
ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ	- Η σύγκριση εθνικών εμπειριών - Η ανταλλαγή σε διακρατικό επίπεδο των διαφορετικών εθνικών διαδρομών και η αναζήτηση της σύνθεσής τους, η οποία τελικά θα

---

⁹ Ένα πλάνο πρότασης για μια υπερεθνική ενότητα εκπαίδευσης 5 ημερών είναι διαθέσιμο στο παράρτημα Ε στη σελ. 35

	μπορούσε να αποτελέσει μια πρόταση προς παρουσίαση σε ευρωπαϊκούς θεσμούς και ενδιαφερόμενα μέρη. - Η επικύρωση του εκπαιδευτικού μαθήματος ως ενιαίας ενότητας, λαμβανομένων υπόψη των εθνικών πραγματικοτήτων. - Η υποστηρικτική δουλειά για καινοτόμα προφίλ των ΕΕΚ εκπαιδευτών και για τα περιγράμματα.
ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	- Η επαφή με εμπειρίες πειραματισμού και δοκιμών σε άλλες χώρες. - Η ενδυνάμωση των ατομικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων τους ως εκπαιδευτές μέσα από τη διακρατική ανταλλαγή και σύμφωνα με τη προσέγγιση ικανοτήτων. - Η σύγκριση των μεθοδολογιών κατά τη διάρκεια των εθνικών εκπαιδεύσεων, σύμφωνα με τις αρχές και αξίες της ΚΑΛΟ. - Η σύγκριση του τρόπου που χρησιμοποιήθηκε η Έρευνα σε Δράση στις διαφορετικές περιοχές πειραματισμού, με στόχο να δημιουργηθούν περιγράμματα ΕΕΚ μέσα από το μάθημα Εκπαίδευση σε Δράση. - Η συνειδητοποίηση της σημασίας που έχει η υιοθέτηση της οπτικής της ΚΑΛΟ από το σύστημα της ΕΕΚ, έτσι ώστε η τελευταία να αποκτήσει ενεργό ρόλο στη μετάβαση από το κυρίαρχο οικονομικό μοντέλο στην ΚΑΛΟ. - Ο αναστοχασμός πάνω στο πώς θα διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της Εκπαίδευσης σε Δράση στον ψηφιακό χώρο (μεθοδολογίες και εργαλεία, έρευνα σε δράση, σχεδιασμός εκπαίδευσης, εκπαιδευτική κοινότητα)
ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ	- Εκπαίδευση σε Δράση - Εκπαιδευτική κοινότητα - Μεθοδολογία της Έρευνας σε Δράση - Προσέγγιση ικανοτήτων - Διακρατική ανταλλαγή και διαμοιρασμός - Συνεργατική και συμμετοχική μάθηση - Ψηφιακά εργαλεία
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	- Διακρατική ανταλλαγή καλών εκπαιδευτικών πρακτικών που χρησιμοποιήθηκαν σε εθνικό επίπεδο, σχετικά με: - ο Σχεδιασμό εκπαίδευσης και περιεχομένων - ο Μεθοδολογίες και διδακτικά εργαλεία - ο Επιτόπιες επισκέψεις και μελέτες περίπτωσης - ο Εκπαιδευτική Κοινότητα - Σύγκριση σε IO2: προτάσεις και βελτιώσεις για την αναπαραγωγή τους σε εθνικό και ευρωπαϊκό πλαίσιο - Προφίλ εκπαιδευτών και αξιολόγηση δεξιοτήτων

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ - Η φάση επιλογής των συμμετεχόντων είναι ιδιαίτερα κρίσιμη για την αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης. Είναι σημαντικό λοιπόν, να ενθαρρύνεται η συμμετοχή όσων πήραν μέρος στο εθνικό πρόγραμμα ως εκπαιδευόμενοι, παρά εκείνων που συμμετείχαν ως εκπαιδευτές, οργανώνοντας και διευκολύνοντας την πιλοτική εκπαίδευση, έτσι ώστε:

- Να αξιοποιηθεί η άμεση εμπειρία τους.
- Να εξασφαλιστεί μια ομότιμη (peer-to-peer) αμοιβαιότητα και ανταλλαγή.
- Να κατανοηθεί βαθύτερα η μέχρι τώρα πορεία.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ –

Η δημιουργία μιας εκπαιδευτικής κοινότητας είναι ο σταθερός στόχος που διαπερνά κάθε βήμα του προγράμματός μας. Η περίπτωση της διακρατικής εκπαίδευσης είναι σημαντική τόσο για την εμπειρία της δυναμικής μιας διακρατικής εκπαιδευτικής κοινότητας όσο και για την αποτελεσματικότητα της ανταλλαγής και αναπαραγωγής της προτεινόμενης Εκπαίδευσης σε Δράση, στα εθνικά πλαίσια. Έτσι, η ενθάρρυνση της ενεργής συμμετοχής όλων των συμμετεχόντων καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική, όπως και η παρότρυνσή τους, με παροχή κινήτρων που να αναδεικνύουν τα οφέλη συμμετοχής σε μια διεθνή ομάδα τα μέλη της οποίας ναι μεν βρίσκονται σε διαφορετικά μέρη, εργάζονται όμως από κοινού για την επίτευξη των ίδιων στόχων.

Σε μια και μόνη εκπαιδευτική συνάντηση, προφανώς, είναι δύσκολο να επιτευχθεί αυτός ο στόχος. Κατά τη διάρκεια όμως της εκπαίδευσης, είναι σημαντικό -ακόμα και στην περίπτωση της διδασκαλίας εξ αποστάσεως- να δημιουργηθούν οι ευκαιρίες για:

- άτυπη ανταλλαγή
- διμερείς και σε βάθος συζητήσεις
- στιγμές χαλάρωσης (π.χ. με τη δημιουργία σχετικών ενοτήτων, πέραν του χρόνου για την εκπαίδευση)

Μετά την εκπαίδευση, είναι σημαντικό να βρεθούν οι κατάλληλες ευκαιρίες και τα εργαλεία, έτσι ώστε:

- Να υπάρχει συνέχεια σε διακρατικό επίπεδο, μέσα από την ανταλλαγή υλικών και μεθοδολογιών μεταξύ των συμμετεχόντων, τη σύγκριση εμπειριών, αλλά και προβλημάτων που προκύπτουν.
- Να εμπλακεί ένας ολοένα αυξανόμενος αριθμός ανθρώπων από κάθε χώρα

με διαφορετικές καταβολές και υπόβαθρο και διαφορετικές εμπειρίες.

- Να δημιουργηθεί ένας εικονικός χώρος που θα δίνει τη δυνατότητα και σε άλλους εκπαιδευτές να συμμετέχουν στην κοινότητα.
- Να καθοριστούν περιοδικές συναντήσεις, κατά προτίμηση από κοντά, τόσο σε κάθε χώρα όσο και σε διεθνές επίπεδο, για να εξασφαλιστεί μια πιο μόνιμη ανταλλαγή.

Η ενδυνάμωση της Εκπαιδευτικής Κοινότητας μέσω της ηλεκτρονικής επικοινωνίας δεν είναι βεβαίως η προτιμητέα επιλογή για το μάθημα. Υπάρχουν, όμως, κάποιες στρατηγικές για τη βελτίωσή της, όπως για παράδειγμα:

- Η φροντίδα των υλικοτεχνικών υποδομών (επιλογή πλατφόρμας, έγκαιρη ανταλλαγή συνδέσμων (links), η δημιουργία λίστας διευθύνσεων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου)
- Η διατήρηση μιας άνετης και φιλόξενης ατμόσφαιρας.

Σε διεθνές επίπεδο πάντως, μια ηλεκτρονική συνάντηση διευκολύνει τις σχέσεις ξεπερνώντας τα εμπόδια του χώρου και του χρόνου και μειώνοντας τα έξοδα. Έτσι, οι διαδικτυακές συναντήσεις μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά στις κατά πρόσωπο σχέσεις, διευκολύνοντας τη συνέχεια της επικοινωνίας.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Στόχος της εκπαίδευσης είναι να κάνει τον τελικό έλεγχο/ έλεγχο εγκυρότητας στο μάθημα Εκπαίδευση σε Δράση (ΙΟ2) μέσα από την ανταλλαγή εκπαιδευτών/εκπαιδευόμενων και την προώθηση της αμοιβαιότητας των εμπειριών, μεθοδολογιών και προτάσεων για μια έγκυρη πρόταση Εκπαίδευσης σε Δράση.

Για την επίτευξη του στόχου πρέπει:

- Να οργανωθούν ενότητες διαμοιρασμού σε διαφορετικά επίπεδα, ενότητες προσανατολισμένες στην αναβάθμιση της ΙΟ2 και μια τελική ενότητα σχετική με τα επόμενα βήματα.
- Να αφιερωθεί μια εκπαιδευτική ενότητα στα εκπαιδευτικά εργαλεία και τις μεθοδολογίες που χρησιμοποιήθηκαν.
- Να παρουσιαστούν με σαφήνεια οι στόχοι κάθε συζήτησης ή εργασίας, οι ερωτήσεις που καθοδήγησαν τη διαδικασία και οι απαντήσεις που δόθηκαν.
- Να εμπλακούν οι συμμετέχοντες στην προετοιμασία των υλικών κάθε εθνικής εμπειρίας, τα οποία θα παρουσιαστούν στους άλλους συμμετέχοντες.
- Να υπάρχει ο χρόνος για συζήτηση σχετικά με τα προβλήματα που προέκυψαν σε εθνικό επίπεδο και για πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν.
- Να δοθεί χρόνος για αυτοαξιολόγηση της εμπειρίας, διακρίνοντας, ει δυνατόν, την εθνική εκπαιδευτική εμπειρία από τη διακρατική.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΥΣ Όπως σε όλη τη διάρκεια της Εκπαίδευσης σε Δράση, έτσι κι αυτή η τελευταία στιγμή ανταλλαγής θα πρέπει να είναι όσο πιο διαδραστική γίνεται.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου θα ήταν ωφέλιμα, τόσο σε εκπαίδευση δια ζώσης όσο και εξ αποστάσεως, τα εξής:

- Η εναλλαγή ολομελειών και συναντήσεων σε ομάδες με μικρότερο αριθμό ατόμων, δίνοντας έτσι χώρο για διαφορετικά επίπεδα συζήτησης και επαφής μεταξύ των συμμετεχόντων.
- Η αξιοποίηση συνεργατικών εργαλείων εργασίας.
- Η χρήση κοινού σημειωματρίου για σημειώσεις.
- Η εφαρμογή της μεθοδολογίας της κοινωνιοκρατίας για να εξασφαλιστεί ότι όλοι οι συμμετέχοντες μοιράζονται το ίδιο όραμα σε όλα τα θέματα (αυτός ο χώρος για συμμετοχή και σχολιασμό θα μπορούσε επίσης να είναι πολύ σημαντικός και για ημερήσια αποτίμηση).

Η πρόβλεψη -κατά τον προγραμματισμό των ενοτήτων- ικανού χρόνου για συζήτηση.

---

2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Το πρόγραμμα Erasmus+ στοχεύει στην ενίσχυση της γνώσης των εκπαιδευτών ΕΕΚ για την ΚΑΛΟ, ώστε να μπορέσουν να ενσωματώσουν στην εκπαιδευτική τους αποστολή την οπτική της βιωσιμότητας στην τοπική ανάπτυξη. Αυτό σημαίνει την εμπλοκή τόσο των ανθρώπων της εκπαίδευσης και κατάρτισης σε μια διαδικασία επίγνωσης του κοινού καλού και της αυτοδιαχειριζόμενης και συνεργατικής απασχόλησης, όσο και την κοινότητα και τους τοπικούς φορείς σε δράσεις συγκεκριμένης αλλαγής.

Η πρόκληση που αντιμετωπίζουμε είναι το μέλλον της εργασίας: σε μια εποχή οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής κρίσης, όπως αυτή που βιώνουμε σήμερα σε πολλές από τις χώρες μας, αλλά και παγκοσμίως, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αναθεωρήσουμε τον τρόπο με τον οποίο σκεφτόμαστε την εργασία και την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και να τις συνδέσουμε με τη βιώσιμη ανάπτυξη των τοπικών κοινοτήτων, βελτιώνοντας τις ικανότητες όλων των εμπλεκόμενων που θα λειτουργήσουν ως φορείς της αλλαγής.

Είναι μια ακόμα μεγαλύτερη πρόκληση σε μια εποχή όπου η οικονομική κρίση επιδεινώνεται από τις επιπτώσεις της πανδημίας, ενώ η κλιματική αλλαγή αποτελεί πια απειλή για τον πλανήτη.

Το εκπαιδευτικό μάθημα που προτείνεται με το παρόν και το οποίο έχει ελεγχθεί από τους εταίρους, έχει βασιστεί σε **4 στοιχεία**, τα οποία είναι στενά συνδεδεμένα μεταξύ τους και δίνουν στην όλη διαδικασία χαρακτήρα συνεχούς εξέλιξης:

- **Εκπαίδευση σε δράση**
- **Έρευνα σε δράση**
- **Εκπαιδευτική κοινότητα**
- **Προσέγγιση ικανοτήτων**

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό της προτεινόμενης διαδικασίας είναι, επίσης, η σύνδεση με τις τοπικές συνθήκες, μέσα στις οποίες θα δοκιμαστούν συγκεκριμένες δράσεις και θα εμπλακούν τοπικοί φορείς, για να επαληθευτούν οι θεωρητικές προσεγγίσεις ενόψει μελλοντικών παρεμβάσεων.

Σε αυτή τη διαδρομή μιας συνεχούς εκπαίδευσης συνδεδεμένης στενά με τις τοπικές συνθήκες, **η μεθοδολογία της Έρευνας σε Δράση εμφανίζεται ως ο πιο χρήσιμος και κατάλληλος τρόπος παρέμβασης**, καθώς *"η αποστολή της Έρευνας σε Δράση δεν είναι να περιγράψει τον κόσμο όπως εμφανίζεται ο ίδιος να είναι, αλλά να μπορέσει να σκιαγραφήσει πώς θα μπορούσε να είναι"*.¹⁰

Κατά την πορεία της εξέλιξής της, ωστόσο, η έρευνα όχι μόνο δεν διαχωρίζει τον εαυτό της από τη δράση, αλλά γίνεται η ίδια δράση: συνδέει τον στόχο της γνώσης και της δημιουργίας (με την ανάκτηση δεδομένων και πληροφοριών), με αυτόν της ενδυνάμωσης ή της δημιουργίας των σχέσεων και δεσμών εκείνων που θα αποτελέσουν την κατάλληλη συνθήκη για την αλλαγή της πραγματικότητας εντός της οποίας υλοποιείται η έρευνα σε δράση.

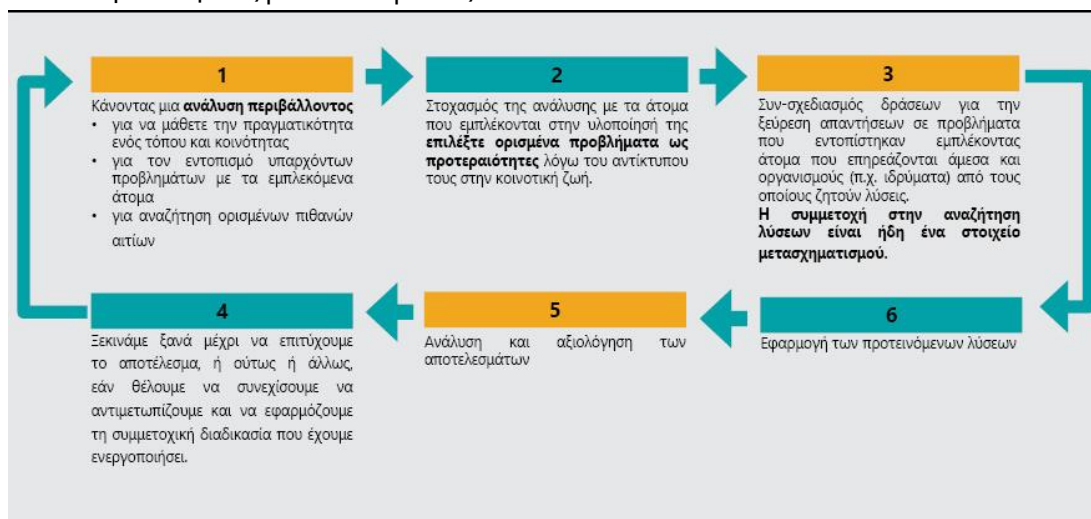
Κατά τον ίδιο τρόπο, η πληροφορία και η αντίληψη της πραγματικότητας που αποκτήθηκε κατά τη διάρκεια της έρευνας σε δράση, μετατρέπονται οι ίδιες στον στόχο **συνεχούς εκπαίδευσης** που συνοδεύει τη δράση: μια εκπαίδευση, λοιπόν, που κι αυτή δεν διαχωρίζεται από τη δράση.

Έτσι, στη δική μας περίπτωση η έρευνα σε δράση και η εκπαίδευση σε δράση αντιπροσωπεύουν μια πιο περίπλοκη μεθοδολογία που θα πρέπει να εξελιχθεί με τρόπο μοναδικό: η έρευνα-σε-δράση είναι το πρωταρχικό μεθοδολογικό εργαλείο για μια εκπαίδευση-σε-δράση.

¹⁰ Arcidiacono C. "Ricerca-azione partecipata e "cooperative inquiry" (Συμμετοχική έρευνα-σε-δράση και "συνεργατική έρευνα") στο "La ricerca-intervento", με επιμέλεια του Colucci-Colombo-Montali, Il Mulino Prismi, 2008.

Είναι αυτό που ονομάσαμε **εκπαίδευση σε δράση**, στην οποία ο εκπαιδευτής έχει κρίσιμο ρόλο: να διευκολύνει και να συνοδεύσει τη διαδικασία μέσα από έναν συμμετοχικό δρόμο.

Η έκφραση “μαθαίνω κάνοντας” (learning by doing) είναι ενδεικτική της προτεινόμενης μεθοδολογίας. Σε κάθε περίπτωση, θέλουμε να διευκρινίσουμε ότι, στην περίπτωση της Έρευνας σε Δράση, το “κάνοντας” δεν αποσκοπεί στη εκμάθηση ενός συγκεκριμένου περιεχομένου, αλλά στην κατανόηση, τον αναστοχασμό, τη συνδιαμόρφωση και την εκκίνηση από ένα πλαίσιο δυναμικής έρευνας, η οποία θα υλοποιηθεί κυρίως μέσα σε ομάδες.

Έτσι, στη δική μας περίπτωση, η έρευνα σε δράση και η εκπαίδευση σε δράση αντιπροσωπεύουν μια πιο περίπλοκη μεθοδολογία που θα πρέπει να εξελιχθεί με τρόπο μοναδικό: **η έρευνα-σε-δράση είναι το πρωταρχικό μεθοδολογικό εργαλείο για μια εκπαίδευση-σε-δράση.**

Όπως φαίνεται από το παραπάνω σχήμα, η έρευνα-σε-δράση είναι μια διαδικασία η οποία ξεκινά από την ανάλυση περιεχομένου, ενώ αυτή η φάση είναι θεμελιώδης για να εξασφαλιστεί ότι η εκπαίδευση είναι πράγματι προσδεδεμένη στις τοπικές συνθήκες.

Με δεδομένο ότι στο πλαίσιο αυτού του έργου μας ενδιαφέρει να καταλάβουμε πού ακριβώς μπορούν να συναντηθούν οι δύο κόσμοι της ΚΑΛΟ και της ΕΕΚ και πώς μπορεί η ΕΕΚ να ενσωματώσει τις αντιλήψεις της ΚΑΛΟ, είναι σημαντικό πρώτα απ’ όλα -για την ανάλυση περιεχομένου- να γνωρίζουμε ποιες πραγματικότητες της ΚΑΛΟ και της ΕΕΚ υπάρχουν σε μια συγκεκριμένη περιοχή και τι σχέσεις έχουν αυτές ήδη μεταξύ τους.

Για να το κάνουμε αυτό, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τόσο αντικειμενικές όσο και υποκειμενικές πηγές: ανάλυση δεδομένων, χαρτογράφηση της περιοχής, συνεντεύξεις άλλων εκπαιδευτών ΕΕΚ και πραγματικοτήτων της ΚΑΛΟ (π.χ. χρησιμοποιώντας τες σαν μελέτες περίπτωσης για την καλύτερη κατανόηση των αρχών και αξιών της

ΚΑΛΟ), πρόσκληση επισκεπτών (για παράδειγμα επιχειρηματιών στους οποίους κάνουν την πρακτική τους οι ΕΕΚ μαθητές), επιτόπιες επισκέψεις ή πειραματικά εργαστήρια σε επιχειρήσεις της ΚΑΛΟ. Αυτοί είναι μερικοί από τους τρόπους για να γνωρίσουμε πού εργαζόμαστε και τι θέλουμε να μετασχηματίσουμε.

Το πιο σημαντικό όμως είναι να μην χρησιμοποιήσουμε αυτά τα εργαλεία σαν τον τελικό στόχο της έρευνας σε δράση: αυτά είναι ευκαιρίες γνώσης και ευκαιρίες εμπλοκής παραγόντων και ενδιαφερόμενων μερών από τις τοπικές κοινότητες στη δική μας εκπαίδευση σε δράση

- για εμπλοκή ενός ακόμα μεγαλύτερου αριθμού ανθρώπων στους σκοπούς του βιώσιμου και αλληλέγγυου μετασχηματισμού της οικονομίας και της κοινωνίας
- για να επεκταθεί η εκπαιδευτική κοινότητας που γεννιέται αρχίζοντας από την κατάρτιση.

Έτσι, η έννοια της **εκπαιδευτικής κοινότητας** καθίσταται κεντρική στην πρόταση εκπαίδευσης σε δράση που καταθέτουμε.

Εντωμεταξύ, η εκπαιδευτική διαδικασία θα πρέπει πάντα να εστιάζει σε δύο σημεία:

- Στη δημιουργία εκπαιδευτικής κοινότητας μεταξύ των εκπαιδευτών που θα αποφασίσουν να συμμετέχουν στη διαδικασία ως εκπαιδευόμενοι. Μαζί με τις μεθοδολογικές ενδείξεις, οι οποίες βρίσκονται στην παράγραφο που ακολουθεί, είναι σημαντικό να εστιάσουμε στην κατάρτιση της ίδιας της εκπαίδευσης. Στην ουσία, οι εκπαιδευτές/εκπαιδευόμενοι πρέπει να εμπλακούν από την αρχή στον σχεδιασμό της εκπαίδευσης, στην αρχή με την ανταλλαγή των εκπαιδευτικών σκοπών και στη συνέχεια με τη διαρκή εμπλοκή τους σε κάθε φάση, σε ένα μαθησιακό περιβάλλον ομοτίμων (peer-to-peer). Επίσης, η φάση της αξιολόγησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας, θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως μέρος της εκπαίδευσης, ενώ θεμελιώδεις είναι και οι στιγμές αυτοαξιολόγησης.
- Στην εμπλοκή των τοπικών παραγόντων που, μέσα από την έρευνα σε δράση, σιγά σιγά συναντιούνται, με τη διαδικασία της εκπαίδευσης και του μετασχηματισμού προς μια βιώσιμη και αλληλέγγυα τοπική ανάπτυξη.

Με τον τρόπο αυτό μπορούμε πραγματικά να μετασχηματίσουμε, βήμα προς βήμα, τις κοινότητές μας σε **εκπαιδευτικές κοινότητες** όπου ο καθένας νιώθει υπεύθυνος για το κοινό καλό και μοιράζεται με τους άλλους τις ικανότητές του, μέσα από μια ομότιμη (peer-to-peer) οπτική.

Αυτή η **εκπαιδευτική προσέγγιση είναι στενά συνδεδεμένη με την προσέγγιση ικανοτήτων**, η οποία συζητήθηκε στο πλαίσιο της συνεργασίας των εταίρων και υιοθετήθηκε (βλ. Ο1. Χαρτογράφηση) ως προσέγγιση που ταιριάζει με το πεδίο της

ΚΑΛΟ. "Βασίζεται στην έννοια που αναπτύχθηκε από τους Sen (1999)¹¹ και Nussbaum (2000)¹², οι οποίοι

Η μέθοδος είναι εξίσου σημαντική με το περιεχόμενο, ειδικά στην ΚΑΛΟ. Συνεπώς, η διδασκαλία απαιτεί τόσο τη γνώση μεθόδων μάθησης όπου η συμμετοχή είναι ενεργητική, οριζόντια και πλατιά, όσο και την αντίληψη ότι η μέθοδος είναι αναπόσπαστο κομμάτι της διδασκαλίας.

καθόρισαν ένα πρόγραμμα συσχέτισης δεξιοτήτων που «υπερβαίνει τα ατομικά χαρακτηριστικά, που

συχνά αποτελούν το επίκεντρο της βιβλιογραφίας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ώστε να λάβει υπόψη τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές συνθήκες που απαιτούνται για τη συνειδητοποίηση των δυνατοτήτων». Η εν λόγω προσέγγιση της Ε.Ε.Κ. θα βοηθούσε τους εκπαιδευόμενους να καταστούν αυτόνομοι, αναπτύσσοντας τις υποκείμενες δυνατότητές τους ώστε να οδηγηθούν σε διαφορετικά αποτελέσματα¹³. Επιπλέον, αναγνωρίζεται η κοινωνικά μεσολαβούμενη φύση των δεξιοτήτων. Η Ε.Ε.Κ. δεν μπορεί να αφορά μόνο το άτομο. Πρέπει, αντιθέτως, να λαμβάνει υπόψη τη συλλογική φύση των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων, να απομακρυνθεί από την εμπειρογνωσία οδεύοντας προς την ανάπτυξη ατομικών ικανοτήτων με σκοπό την εξέλιξη σε ευρύτερο επαγγελματικό πεδίο. Οι πολιτικές της Ε.Ε.Κ. θα μπορούσαν να επικεντρωθούν στις διαδικασίες μάθησης, προκειμένου να ασχοληθούν με κάθε πιθανή δυνατότητα που αναπτύσσεται μέσω πρακτικών στο χώρο εργασίας. Τα προσόντα θα μετατοπιστούν από ένα πακέτο δεξιοτήτων και ικανοτήτων σε ένα διαπραγματευόμενο φάσμα επαγγελματικών προτύπων που θα αρθρώνεται σύμφωνα με τα άτομα και θα τους δίνει τη δυνατότητα να οικοδομούν την επαγγελματική τους πορεία σε ένα δεδομένο κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον."¹⁴

Η μεθοδολογία αυτής της εκπαίδευσης θα είναι όσο πιο **συμμετοχική** γίνεται, με τους εκπαιδευτές να αναλαμβάνουν τον ρόλο συντονιστή, προωθώντας συζητήσεις διάλογο και πραγματικές ομάδες εργασίας (μια συνεργατική δουλειά, με εναλλαγή των ρόλων στο εσωτερικό της ομάδας και λογοδοσία) με στόχο να δημιουργηθεί μια κοινή μαθησιακή διαδικασία που θα έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική βελτίωση του μαθήματος Εκπαίδευση σε Δράση. Τα στοιχεία που συλλέχθηκαν από την Χαρτογράφηση (Ο1) μας δείχνουν ότι στην κατάρτιση -ιδιαίτερα όταν αυτή αφορά σε θέματα ΚΑΛΟ- οι εκπαιδευτικές μεθοδολογικές όψεις εμφανίζονται να είναι εξίσου

¹¹ Sen, A. (1999). *Commodities and Capabilities*, OUP India.

¹² Nussbaum, M. C. (2000). *Women and human development: the capabilities approach*. Cambridge Editions.

¹³ Wheelahan, L., & Moodie, G. (2011). *Rethinking Skills in Vocational Education and Training*. Αυστραλία Τμήμα Εκπαίδευσης και Κοινοτήτων της Νέας Νότιας Ουαλίας (NSW).

¹⁴ Από το τελικό κείμενο Ο1. Mapping

σημαντικές τόσο με τα περιεχόμενα όσο και με τις ικανότητες των εκπαιδευτών. Μια από τις βασικές αιτίες γι' αυτό είναι ότι οι εκπαιδευτές πιστεύουν πως μια ολοκληρωμένη εκπαιδευτική διαδικασία πρέπει να είναι και μια θετική εμπειρία ως προς την ενδυνάμωση των μαθητευόμενων και, δευτερευόντως, επειδή μπορεί να είναι και μια προσομοίωση του πώς είναι να εργάζεται κανείς σε περιβάλλον ΚΑΛΟ. Με τα λόγια ενός από τους ερωτηθέντες: *“Η μέθοδος είναι εξίσου σημαντική με το περιεχόμενο, ειδικά στην ΚΑΛΟ. Συνεπώς, η διδασκαλία απαιτεί τόσο τη γνώση μεθόδων μάθησης όπου η συμμετοχή είναι ενεργητική, οριζόντια και πλατιά, όσο και την αντίληψη ότι η μέθοδος είναι αναπόσπαστο κομμάτι της διδασκαλίας.”*¹⁵.

2.1 ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΠΡΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ

Συμβόλαιο Εκπαιδευτή-Εκπαιδευόμενου: στην αρχή της εκπαίδευσης, εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να συμφωνήσουν σ' ένα εκπαιδευτικό συμβόλαιο. Είναι ένα κρίσιμο βήμα για την οικοδόμηση ομαλής σχέσης και ισχυρού δεσμού επικοινωνίας κι επαφής μεταξύ του εκπαιδευτή και του εκπαιδευόμενου που θα επιτρέψουν στο πρόγραμμα να αποτελέσει μια πραγματική εμπειρία μετασχηματισμού. Αυτή η σχέση θα δώσει, επίσης, τη δυνατότητα να προχωρήσουμε με ευελιξία στη βάση των αναγκών των εκπαιδευόμενων και της ανατροφοδότησης που δίνουν: θα είναι δυνατή η συνεχής συμμετοχή τους στον σχεδιασμό της εκπαίδευσης και, με τον τρόπο αυτό, στην οικοδόμηση της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Ο τρόπος δουλειάς και η προσέγγιση των εκπαιδευτών: Εξίσου σημαντική με την εμπιστοσύνη και τον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ των εκπαιδευτών και των εκπαιδευόμενων είναι και η ενσυναίσθηση με τους φορείς κοινωνικών επιχειρήσεων, εργαζόμενους της ΚΑΛΟ, μέλη κοινωνικών συνεταιρισμών ή εθελοντών. Οι συναισθηματικές ικανότητες είναι κρίσιμες, ιδιαίτερα όταν οι εκπαιδευόμενοι προέρχονται από εύάλωτες ομάδες και βρίσκονται αντιμέτωποι με κοινωνικά προβλήματα (υγεία, εργασία, κοινωνική ασφάλιση κ.ά.) Με αυτήν την έννοια, οι εκπαιδευτές θα πρέπει να μπορούν να δίνουν ερεθίσματα για την ανάπτυξη της προσωπικής ηθικής, με δεδομένο ότι η εμπλοκή με τον τομέα της ΚΑΛΟ δεν μπορεί να είναι αποκομμένη από μια βαθύτερη προσωπική ηθική στάση, δεοντολογία και οπτική για τον κόσμο. Γι' αυτό τον λόγο, οι εκπαιδευτές θα πρέπει να μοιράζονται τις βασικές αρχές της ΚΑΛΟ, ενώ ο τρόπος δουλειάς και η προσέγγισή τους θα πρέπει να είναι σε συμφωνία με τα μαθησιακά αποτελέσματα και το γενικό αντικείμενο της εκπαίδευσης. Είναι ζωτικής σημασίας να συμβαδίζει αυτό που ένα άτομο πράττει (δραστηριότητες της ΚΑΛΟ ευθυγραμμισμένες με αρχές της ΚΑΛΟ) με αυτό που ένα άτομο είναι (ως άνθρωπος). Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά δεν μπορούν πάντα να συνυπάρχουν σε ένα

---

¹⁵ F. B., ΕΕΚ Εκπαιδευτής, 2019, Ιταλία.

πρόσωπο αλλά παραμένουν ζητούμενα για να έχει ο εκπαιδευτής μια πιο συνεκτική επίδραση στους εκπαιδευόμενους.

Η εναλλαγή θεωρίας και δράσης: Η συνεχής εναλλαγή μεταξύ θεωρητικών ενοτήτων και πρακτικών μαθημάτων μπορεί να δώσει κίνητρο στους συμμετέχοντες και, την ίδια στιγμή, να οδηγήσει σε πιο βαθιά κατανόηση. Έτσι, καθόλη τη διάρκεια του προγράμματος, είναι πολύ σημαντικό να γίνουν δοκιμές, και να γνωρίσουν συγκεκριμένες εμπειρίες μέσα από επιτόπιες επισκέψεις, ώστε να βελτιωθεί η συμμετοχή των εκπαιδευόμενων και να διευκολύνεται η κατανόησή τους. Θα ήταν σημαντικό να δοθεί προσοχή στην επιλογή του χώρου εκπαίδευσης (να είναι προσβάσιμος και βολικός για όλους), να επιλέγονται εξωτερικοί χώροι, οι οποίοι να μπορούν να χρησιμοποιηθούν για παιχνίδια ή ασκήσεις που διατηρούν αμείωτο το ενδιαφέρον, συμπεριλαμβανομένων σωματικών, πνευματικών και συναισθηματικών δραστηριοτήτων.

Η σημασία ενεργητικών και συνεργατικών μεθοδολογιών: Το πρόγραμμα στο σύνολό του πρέπει να ακολουθήσει μια ενεργητική και συνεργατική προσέγγιση μάθησης που η ΚΑΛΟ ενσωματώνει, με μάθηση μέσω της πράξης και ομοτιμία εκπαίδευσης (peer education).

Υπάρχουν διάφορες χρήσιμες μεθοδολογίες για την εμβάθυνση της επικοινωνίας και την προώθηση συνεργατικής δουλειάς: είναι σημαντικό να επιλεγεί η κατάλληλη μεθοδολογία με βάση την περίπτωση και τον στόχο και να γίνει η όποια απαραίτητη προσαρμογή της.

- ✓ Μεθοδολογία world café για τη διοργάνωση διαλόγου μεγάλων ομάδων.
- ✓ Μεθοδολογία open space technology για αυτοοργανωμένες συναντήσεις.
- ✓ Η προσέγγιση asset based community για μια βιώσιμη ανάπτυξη καθοδηγούμενη από την κοινότητα.
- ✓ Μέθοδοι dragon dreaming για στρατηγικές διαδικασίες, σχεδιασμό, εφαρμογή και αξιολόγηση.
- ✓ Η κοινωνιοκρατία όπως αντανάκλαται στο δίπολο συγκατάθεση vs. συναίνεση.
- ✓ Μη βίαιη επικοινωνία, αποτελεσματικές επικοινωνιακές ικανότητες και επίλυση συγκρούσεων.
- ✓ SWOT ανάλυση, ένα χρήσιμο εργαλείο για τον εντοπισμό της πραγματικής κατάστασης μιας κοινωνικής επιχείρησης ή ενός οργανισμού, αναλύοντας Δυνατά Σημεία, Αδυναμίες, Ευκαιρίες και Απειλές.
- ✓ Modified Action Learning Sets (ALS) που συχνά χρησιμοποιείται ως βοηθητικό εργαλείο ώστε ένα μέλος μιας ομάδας να επιλύσει ένα πρόβλημα ή μια κατάσταση που τυχόν προκύπτει.
  - ✓ Παιχνίδια ρόλων και ασκήσεις προσομοίωσης για τη δημιουργία αληθινών ή υποθετικών καταστάσεων μάνατζμεντ στην τάξη.
  - ✓ Μάθηση Jigsaw για μια αληθινή ομαδική και συνεργατική εργασία.
- ✓ Assembleia do Cuidado → χρήσιμο για τη συζήτηση σημαντικών θεμάτων εντός της Κοινότητας, με τη δημιουργία ενός ασφαλή χώρου (safe space) όπου θα οικοδομηθεί το αίσθημα της Κοινότητας .
- ✓ I DO ARRT → μεθοδολογία συνδημιουργίας και παρουσίασης των προθέσεων, των επιθυμητών αποτελεσμάτων, της ατζέντας, των κανόνων, των ρόλων και του χρόνου της εκπαίδευσης (ενδεικτικά).

3. ΠΗΓΕΣ ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΥ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΗΣ ΚΑΛΟ

Εκπαιδευτικό Module του έργου Erasmus + “Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία στην Ευρώπη: επιβεβαιώνοντας ένα νέο παράδειγμα μέσα από καινοτόμα περιγράμματα ΕΕΚ” (Σεπτ 2016-Aug 2018):

- Αξίες και Αρχές ΚΑΛΟ
- Δημοκρατική Διοίκηση στην ΚΑΛΟ
- Ηθική και Αλληλέγγυα Οικονομία και Πόροι

<https://apdes.pt/en/portfolio/ssee-social-and-solidarity-economy-in-europe/>

CEST Εκπαιδευτικό πακέτο

<https://www.technet-berlin.de/cesttransfer-en>

KISS: στόχος του να συμβάλει στην προώθηση της βιωσιμότητας των πρωτοβουλιών ΚΑΛΟ μεταξύ των σημερινών φορέων της και των νέων ανθρώπων που επιθυμούν να μπουν στο πεδίο.

<https://www.kissproject.eu>

Social and Solidarity Handbook έχει πολλές πηγές με μελέτες περίπτωσης και παιδαγωγικές δραστηριότητες, ιδιαίτερα στο επίπεδο της ανώτερης εκπαίδευσης – από ένα έργο που υλοποίησε το Πανεπιστήμιο York St. John, με τη συμμετοχή του Πανεπιστημίου του Πόρτο (Πορτογαλία), χρηματοδοτημένο από το πρόγραμμα Erasmus Mundus

<https://www.yorksja.ac.uk/socialeconomy/handbook/>

Πρωτοβουλίες για μια Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία (ISSE) – Κοινοτική Εργασία, πρόκειται για ένα συνεργατικό έργο χρηματοδοτημένο από το πρόγραμμα Erasmus+. Στόχος του είναι να καταδείξει τις κοινές προσεγγίσεις, στρατηγικές και τα εργαλεία για να προωθήσει τη γνώση και κατανόηση, την αναγνώριση, την ανάπτυξη και τη συνηγορία της ΚΑΛΟ.

Εγχειρίδιο εκπαίδευσης:

<https://issecommunityworks.files.wordpress.com/2016/05/training-manual-final-10-12-16.pdf>

Πορτφόλιο ικανοτήτων:

<https://issecommunityworks.files.wordpress.com/2016/04/portfolio-of-competence-english-version.pdf>

Το **SUSY Project** συγκεντρώνει διάφορες πηγές που είναι διαθέσιμες στα αγγλικά και σε άλλες γλώσσες

<http://www.solidarityeconomy.eu/>

ΒΑΣΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

COUNCIL RECOMMENDATION της 22ας Μαΐου 2018 σχετικά με τις βασικές ικανότητες για τη δια βίου μάθηση

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN)

CEDEFOP αναφορές για τις βασικές ικανότητες στην ΕΕΚ – 2015

<https://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/networks/refernet/thematic-perspectives/key-competences-in-vet>

Η Διακήρυξη των καθ' ύλην αρμόδιων Υπουργών για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση – των κρατών μελών της ΕΕ, υποψήφιων χωρών, χωρών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου - 2015

https://www.efvet.org/wp-content/uploads/2016/08/rigaconclusions_revised_21-06.pdf

ΕΡΕΥΝΑ ΣΕ ΔΡΑΣΗ

Cilliers, W.J., **An experiential learning process for the advancement of previously disadvantaged employees in an industrial context** – (Κεφάλαιο 3 – Μέθοδοι έρευνας) – Πανεπιστήμιο της Πρετόρια

<https://it.scribd.com/document/355806841/02chapter3-pdf>

O'Brien R., **Επισκόπηση της Μεθοδολογικής Προσέγγισης της Έρευνας σε Δράση** στο Roberto Richardson (Ed.), *Teoria e Prática da Pesquisa Ação [Theory and Practice of Action Research]*. João Pessoa, Brazil: Universidade Federal da Paraíba. 1998

<http://www.web.ca/~robrien/papers/arfinal.html>

Riel, M. (2010-2019). **Understanding Collaborative Action Research**. Center For Collaborative Action Research, Pepperdine University CA, USA (Last revision Mar 2019).

<http://cadres.pepperdine.edu/ccar/define.html>

Smith, M. K. (1996; 2001, 2007) **“Έρευνα σε δράση, η εγκυκλοπαίδεια της άτυπης εκπαίδευσης.**

Η έρευνα σε δράση και η ανάπτυξη διαφορετικών παραδόσεων.

http://infed.org/mobi/action-research/
Iowa State University - University Library - Οδηγός Μεθοδολογιών Έρευνας   Μια συλλογή πηγών που περιγράφουν μεθόδους έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες   https://instr.iastate.libguides.com/c.php?g=49332&p=318066
Τι είναι η έρευνα σε δράση;   Video. Διάρκεια: 8':50"   https://www.youtube.com/watch?v=Ta21Oat1bro
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ
Αναθεωρώντας τις ικανότητες στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση   NSW Department of Education & Communities, 2011   https://www.voced.edu.au/content/ngv%3A48914
Η προσέγγιση ικανοτήτων: η ανάπτυξη της, κριτικές και σύγχρονες εξελίξεις   Global Poverty Research Group Institute for Development Policy and Management, Πανεπιστήμιο του Μάντσεστερ, M.B., 2006   http://www.gprg.org/pubs/workingpapers/pdfs/gprg-wps-032.pdf
Μια εισαγωγή στην Ανθρώπινη Ανάπτυξη και την Προσέγγιση Ικανοτήτων   Με επιμέλεια Sèverin Deneulin και Lila Shalhani, 2009   https://idl-bnc-idrc.dspacedirect.org/bitstream/handle/10625/40248/IDL-40248.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Η προσέγγιση ικανοτήτων και η εκπαίδευση της Amartya Sen: εμβαθύνοντας την κοινωνική δικαιοσύνη   Στο LISA e-journal Vol. XIV n°1 2016   https://journals.openedition.org/lisa/8913
ΕΡΓΑΣΙΑ
ILO – Διακήρυξη της Φιλαδέλφειας   https://www.ilo.org/legacy/english/inwork/cb-policy/guide/declarationofPhiladelphia1944.pdf

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

A. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ

“SSE VET2 - Strengthening VET trainers’ competences and skills”
“Co-design a training in action experience
with VET trainers involved in SSE field at international level”
Bergamo, October 18th 2019

Training pact

We are here, people of different places, gender and generations
to live training as a way to grow together with others
and to give new shape to our actions.

We believe that the interaction between SSE and VET can contribute to make
the transition to more human economies
through the capability of each one.

Each of us and we all together are engaged in these days
to find common vocabulary, knowledge, analysing realities and innovative experiences
but first - and while we do this - we want live positive relationships
of active listening and exchange between us,
based on mutual respect and respect for common rules.

The experience and knowledge of each one can become the experience and knowledge of all.

In the same way we all can look at, understand and welcome
limits and differences of each one
as a training community in which
“no one educates anyone, because we all educate ourselves in the community”
(Freire P., 1970)

To all trainers and all trainees,
good work for all of us!

I agree _____

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

www.apdes.pt

www.dock.zone

www.cries.ro

www.le-mes.org

www.ripesseu.net

www.solidariusitalia.it

www.technet-berlin.de

B. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΥ

1. Ποιοι ήταν οι λόγοι και τα κριτήρια που οδήγησαν στην επιλογή των περιοχών πειραματισμού;

(Να αναφέρετε εάν υπάρχουν συγκεκριμένες προτιμήσεις από τους εταίρους)

---

2. Ποια ενδιαφερόμενα μέρη θα εμπλακούν με τον πειραματισμό (υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων πολιτικών, τοπικές Αρχές, κέντρα κατάρτισης οργανισμοί ΚΑΛΟ);

---

3. Υπάρχουν στις περιοχές πειραματισμού οργανισμοί ΚΑΛΟ διαθέσιμοι για επίσκεψη; Θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν ως μελέτες περίπτωσης κατά τη διάρκεια του προγράμματος εκπαίδευσης και κατάρτισης;

---

4. Σε ποιους τομείς εργάζονται οι εκπαιδευτές που θα συμμετάσχουν στο εθνικό πρόγραμμα εκπαίδευσης και κατάρτισης ως εκπαιδευόμενοι;

Γ. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΠΛΑΝΟ ΓΙΑ ΜΙΑ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ 5 ΗΜΕΡΩΝ

Μέρα 1	Μέρα 2	Μέρα 3	Μέρα 4	Μέρα 5
Ημερήσιος Στόχος				
Κοινό όραμα: ΚΑΛΟ και ΕΕΚ για μια βιώσιμη τοπική ανάπτυξη	Το κενό που υπάρχει ανάμεσα στις απαραίτητες δεξιότητες για την ΚΑΛΟ και σε αυτές που αναπτύσσονται στην ΕΕΚ: εντοπισμός και καταγραφή	Παρατήρηση και κατανόηση της εμπειρίας λειτουργίας μιας επιχείρησης ΚΑΛΟ	Γνωρίζοντας τη μεθοδολογία Έρευνα σε Δράση	Από κοινού σχεδιασμός της δομής εθνικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ο2
Πρωί				
Ενότητα 1-Εισαγωγή - Παρουσίαση των συμμετεχόντων - Παρουσίαση του Έργου (και προηγούμενων εμπειριών της ΕΕΚ στην ΚΑΛΟ) - Δομή της εκπαίδευσης: C1 στην Ο2 ως εκπαίδευσης σε δράση. - Οικοδομώντας μια “εκπαιδευτική κοινότητα” Ενότητα 2- Κοινή γλώσσα και ορισμοί για ένα κοινό όραμα □ Διαφοροποιήσεις μεταξύ της ΚΑΛΟ και του κυρίαρχου οικονομικού μοντέλου. Επικέντρωση σε: 1) Αρχές και Αξίες	Ενότητα 1- Πώς προσαρμόζονται και εμπλουτίζονται οι δεξιότητες-κλειδιά που αναγνωρίζονται από την Ε.Ε. και ποιες είναι οι τεχνικές ικανότητες σε σχέση με τις ανάγκες της ΚΑΛΟ. Ενότητα 2- Για την προσέγγιση ικανοτήτων	ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ IRIS BIO COOPERATIVE https://www.irisbio.com/en/	Ενότητα 1- Συμπεράσματα από την επιτόπια επίσκεψη στην IRIS Cooperative Πώς συνεχίζεται η έρευνα σε δράση; Ενότητα 2- Από την ανάπτυξη ενός μεμονωμένου στοιχείου προς τη σύνθετη πραγματικότητα Πρωθώντας την αλλαγή μέσα από συμμετοχικό σχεδιασμό και με αφετηρία τη γνώση της περιοχής και των φορέων που ζουν εκεί.	Ενότητα 1- Περιεχόμενα και μεθοδολογίες εκπαίδευσης και κατάρτισης Πώς χρησιμοποιείται η e-learning πλατφόρμα Moodle Ενότητα 2- Από κοινού σχεδιασμός και ανταλλαγή της δομής της εθνικής πιλοτικής εκπαίδευσης

2) Διοίκηση 3) Οικονομικά και Πόρους				
Απόγευμα				
Ενότητα 3-Ο ρόλος της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης μέσα από την οπτική της ΚΑΛΟ: η σχέση μεταξύ της ΕΕΚ και της ΚΑΛΟ Ενότητα 4 - Επίσκεψη στο Ruah coop. http://www.cooperativaruah.it/ Επίκεντρο της εργασίας: ποια εργασία είναι απαραίτητη για βιώσιμη και αλληλέγγυα τοπική ανάπτυξη; Δείπνο "Circolino" in Bergamo Alta Cooperativa "Città Alta" http://www.ilcircolinocittaalta.it/	Ενότητα 3- Η έρευνα σε δράση σε μια διαδικασία εκπαίδευσης σε δράση. Γνώση και κατανόηση του τοπικού πλαισίου. Ενότητα 4- Προπαρασκευαστική άσκηση για την επιτόπια επίσκεψη της επόμενης μέρας. Δείπνο Areté https://aretecoop.it/	Συνάντηση με την Banca Popolare Etica Δείπνο Δωρεάν δείπνο ή τροφοδοσία στο Hostel	Ενότητα 3 / 4 - Η διαδικασία της εκπαίδευσης σε δράση στις περιοχές πειραματισμού: από κοινού σχεδιασμός εθνικής εκπαίδευσης και κατάρτισης Δείπνο La Porta del Parco (Comune di Mozzo) https://www.coopalchimia.it/15/52/Ambiente/La-Porta-del-Parco	Αξιολόγηση Πάρτι αποχαιρετισμού στο "Parco dei Colli" με το δίκτυο κοινωνικής οικονομίας του Μπέργκαμο

